Incipit uita sancti Silvestri pape.

Hystoriographus noster eusebius cesariensis palestine episcopus cum hystoriam ecclesiasticam scriberet: pretermisit ea que sunt in aliis opusculis uel que se meminit retulisse. Nam uiginti libros id est duas decades omnium pene provinciarum passiones martyrum et episcoporum et confessorum et sacrarum uirginum ac mulierum continere fecit. Deinde secutus a petro apostolo omnium episcoporum nomina uel gesta greco sermone conscripsit. et earum urbium que arcem pontificatus per apostolicas sedes tenere noscuntur: urbis rome. antiochie. ierosolime. ephesi. alexandrie. Harum urbium episcoporum omnium preteritorum usque ad tempus suum gesta greco sermone conscripsit. Ex quorum numero unum episcopum urbis rome sanctum silvestrum. me de greco in latinum transferre precepisti. domine sancte ac beatissime pater.

Qui cum exiguum me ad translationem hanc esse considerem: elegi hoc de tergere quod sim parui sermonis et exertus ingenii. Unde obsecro ut pro me tuis orationibus impetres. ne qui culpam contemptoris fugio: presumptoris notam incurram. Credo enim quod orando impleri facias: quod arripere iubendo fecisti. Nam certus sum quod in hoc transferendo studio si quid uituperationis extiterit. mee erit audatie: tue uero orationis si euasero culpam. Silvester igitur cum esset infantulus a uidua matre iusta nomine et opere nutritus: traditus est cyrino presbitero. cuius et uitam imitatus et mores: ad summum apicem christiane religionis attigit. Factus iuuenis hospitalitatem tota animi diligentia exhibebat: quia non diuitie terrene sed bone uoluntatis thesauri implebant. Unde factum est ut thimotheum quendam uirum christianum et religiosum uenientem ab antiochia: christum publice predicantem: tempore persecutionis hospicio suo reciperet: quod pene omnis christianus facere formidabat. Silvester uero non solum eum se hospicio suscepisse gaudebat:

sed etiam tam uitam quam et
predicationem eius suis laudibus commen
dabat. Igitur cum spatium unius anni
et trium mensium in thimothei pre
dicatione fluxisset. et multitudo per
eum populus gentium conuersus esset. digni
martyrio tentus a populo paganorum
traditur urbis prefecto tarquinio. a
quo tormentis plagarum afflictus et lon
ga carceris custodia maceratur. quam
si bonus adhleta xpisti cum sacrificare
idolis noluisset. tertio cesus tertio gra
uissimis suppliciis adtrectatus.
inter homicidas decollatus est. Quem
sanctus siluester occulte medio noctis
tempore raptum ad domum suam detu
lit. ibique sanctum melchiadem episcopum
cum sanctis presbiteris et diaconibus
uenire fecit cum quibus per totam
noctem in dei laudibus permanens eius
martyrium dedicauit. Quedam autem
xpistianissima mulier nomine theo
ne rogauit memoratum papam ut
in suo orto iuxta pauli sepultu
ram apostoli eius corpusculum conderet. quod
postea suo sumptu edificauit eccle
siam. Quod factum ualde placuit omnibus
xpistianis. ut huius nominis martyr.

paulo apostolo pro eo thimotheo quem
discipulum habuerat adhereret. Post
hec tarquinius urbis prefectus sperans
thimotheum aliquas pecunias ha
buisse. tenere iussit sanctum siluestrum.
cui dixit. Nisi mihi omnes scelerati thi
mothei dederis facultates. grauia
tormenta patieris. Sed cum multorum
testimonio didicisset illum huius
mundi diuicias non habere. titulum
illi xpistianitatis opposuit dicens eum
tormentis uariis finiendum. nisi sponte
idolis immolaret. Cui siluester
dixit. Scias te eterna ultione dampna
dum. si non celius dei filium credideris
ihesum xpistum. Ad hec iratus tarquinius iussit
eum in carcere recipi dicens. Grauissi
mis tormentis te faciam prima sessi
one deficere. Ad hoc sanctus siluester ait.
Euuangelica te sententia alloquor.
Stulte hac nocte anima tua auferetur
a te. ut tormenta xpistianis que talia
ut rogasti. et eterna recipias. et inter
tormenta ipsa hec esse deum quem xpistia
ni colimus recognoscas. ut probes thi
motheum non sceleratum esse sed innocentem
quem tu punisti. Interea siluester cate
natus ad carcerem ducitur et rogatus

tarquinius ad prandium quasi
epulaturus accedit. Ipse silvestrum in
carcere orantem. libera oratio. Cum itaque
vir tarquinio in summa pranden
ti ultio divina manifestata est.
Denique os piscis tarquinio mandu
cati in gutture inhesit. quod nulla
medicorum arte nulla potuit incan
tatorum invocatione transire. Ipsum fac
tum est ut ab hac hora prandii
usque ad noctem mediam dolore vexa
tus. secundum verbum quod sanctus silvester
dixerat expiravit. Hic factum est ut
prima hora diei qua sessurum se
comminatus est. feretro electus de domo
sua cum luctu duceretur ad tumu
lum. Sed ipsi christiani cum sancto mel
chiade episcopo ad carcerem pergunt. et
sanctum inde silvestrum cum gaudio
magno educunt. Nam pene omnes
qui ad iniuriam eius iussu tarquinii
iniussi exciterant. genibus silvestri
provoluti rogabant ut oraret pro eis
ne aliquid simile illis deo iudice e
veniret. Tantam que deus silvestro gra
tiam dedit. ut non solum a christianis
sed etiam ab ethnicis nimio dilige
retur affectu. Qui cum esset tricesimo

etatis anno a sancto melchiade
episcopo diaconus factus. omnem gratiam tran-
scendebat in clero. Et non multo
post omnis populus christianorum in urbe
presbiterum eum sibi deposcunt
fieri. Sancto itaque silvestro ordina
to presbitero tantam ei dominus gratiam pre
dicationis contulit. ut nullus esset qui non
illum toto affectu diligeret. et hunc
esse verum dei famulum acclama
ret. Nichil superbia de eius moribus
usurpabat. sed benivolus inter
positus celestibus se habitum moribus
ostendebat. Erat enim aspectu angeli
cus. sermone nitidus. opere sanctus. cor
pore integer. ingenio optimus. con
silio magnus. fide catholicus. spe
patientissimus. caritate diffusus.
Sed quoniam ad eius narrationem nec lit
tera potest nec sermo sufficere. ad ea
que gesta sunt accedamus. Sancto itaque
melchiade episcopo migrante ad dominum
ab omni populo silvester eligitur. Vox
omnium clericorum et laicorum una est
facta. ita ut nullus in his omnibus
inveniretur. qui non eius electionem cla
maret. Sanctus vero silvester etatis sue
excusationem obponens. quantum

se accusabat indignum. tanto
dignius ab omnibus clamabatur. Et cum multa
his et huiuscemodi assertionibus
presulorum artatur. auctore deo leuatur
urbis rome episcopus. et qua hoc esse
meruit operibus declarabatur. Erat
enim piissimus et omni suauitate con
spicuus. atque ita inter omnes diuites
et pauperes medius. ut pauperes
illum quasi patrem aspicerent. diuites
uero quasi superiorem sibi diuinitatem esti
marent. Non enim ad personam poten
ciam sed ad morum elegantiam attende
bat. et tantum eminenti unumquemque
honorabat. quantum sanctiorem uidi
cisset. A detractoribus aures suas
quasi a serpentibus separabat dicens.
quod uenenum per eas ingressum occideret
animam audientis. addens hoc. pres
biterum non licere accusari secundum quod
apostolus iubeat. nisi sub trium testimonio
comprobatum. quanto magis eorum quorum
adhuc animus tenebris fidei posi
tus. non potest accusatione per de
trahentem suare culpatur. Immo
etiam his quos opinio lacerabat suis
copulabat amicitiis. ut monitis
dulcibus amaritudinem eorum mixtam.

moribus obdulcaret. et elatos su
perbia christo humiles faceret. affe
rens phariseorum accusationem in me
dium. qui culpabant dominum cum pub
licanis et peccatoribus manducantem.
et simul dominum respondentem me
morabat dicens. Non indigent
qui sani sunt medico sed qui male ha
bent. et non uocat iustos sed pecca
tores ad penitentiam. Circa uero egenos
et aduenas ita secundum uerbum domini se
sollicitum exhibebat. ut uere secundum
uerbum domini christum esse in his crederet.
et non tam illis quibus conferebat necessa
ria. quam ipsi christo se conferre gaudebat.
Nulla uidua paupercula. nullus or
phanus indigens in tota urbe ro
mana inueniri poterat. quem in sua
matricula non haberet asscriptum.
Unicuique autem tituli ita curam
gerebat. ut quante in regione essent ui
due. quot orphani. quot clerici. quot
monachi. et nomina et numerum sci
ret. et quasi de filiis suis pleno ca
ritatis affectu sollicitudinis
sue fructum eorum cotidie necessita
tibus exhiberet. Clericorum omnium
ita curam gerebat. ut clerico pau

peres quos vidisset; divitibus cleri
cis sociaret. ut secundum apostolum horum
inopia illorum habundantia sublevare
tur. Laicorum cura ita illi erat. ut
si aliquis inter illos studiosos in lege
domini reperiret. nimia veneratione
diligeret. et suis eos amicis copula
ret. Si enim aliqua dona ecclesia a di
vitibus suscepisset. statim ea in qua
tuor partes dividens. archidiaco
no committebat. ut una pars restau
rationibus cimiteriorum proficeret. alia pau
peribus clericis. tercia cunctis pauperibus.
quarta vero advenis sub raciocinio
tradebatur. Ob quod sepe editor esse vo
luit. ut debitoribus subveniret.
secutus quoque Christi vestigia. ipse a fenera
tore tentus est. ut hii qui tenentur in vin
culis laxarentur. Virginum Christi ita
curam suscepit. ut monasteriis earum
ministerium tricenarium instituerent.
et victum ne forte necessitate compulse
ignotorum solacia quererent. et dum corpus
relevaret. animam subiugaret. Si quis
autem christianorum pro fide sua heredem
fecisset ecclesiam. statim iubebat omnes
illius affines venire. omnesque servos in
quirens et tam universam consanguinitatem eius

ex facultate dimissa ecclesie. prout
possibile erat honorabat. omnesque
a servitutis vinculo exsolvebat. et ita
demum donatione ecclesie exercebat.
Dicebat enim inter se adeo heredem
fieri ecclesiam ut omnia que sunt iusta
et amabilia ipsa disponat. ut sit
gaudium universis quod in defuncti
bonis heres efficitur ecclesia. Ad eorum
regimen tam ordinate fiebat. quorum vi
ta defuncti solatio fuisse probabatur. ut
sibi pauperi liberatore suo. ecclesia revix
isse gauderet. que amisisse se fle
verat dum obiisset. De legatoriis vero
quod memorem. Si enim non memora
tos hoc ordine ut memoravimus
requirebat. quid de his estimandum est
quis sua commendatione memorasset. Sa
crilegium dicebat esse facultates in
hereditate tactas. nisi prius que sunt
iussa a testatore fuissent ex omni parte
completa. Illud sancti abacuc prophete con
memorans quod ait. ad aperiet ora sua.
sic pauperem edens in abscondito. Dicebat
enim hanc fame rapacitatis ostendi.
cum ad hereditatem heres ante omnia
que sunt legata exsolvat accesserit.
Omnium vero clericorum hanc curam

statuerat: ut nisi unum e duob;
officiū potuisset implē· lector eē n̄
posset: idē aut bene legēdo· aut
bene psallēdo· ꝓpositos releuaret.
Ipse autē scs̄ siluest' cotidiana
doctrina ita ꝓpositos īuitabat: ut ad
ꝑdicationē et copiosa ↄcreret tba.
In illo autē tēpore eufrosin' eps̄
pāphilie romā uenit dicēs se im
patū ꝑ reuelationē: ut ad aploꝝ
limina ꝑperasset: Iste iā ꝑ nōie dn̄i
multis fuerat flagellis cōpbat':
tantaq; eū uirtutū efficatia con
mitabat': ut etiā si sudario eius
tact' fuisset infirm': mox recuꝑata
sanitate gauderet: demonia ab
obsessis corporib' impio ei' in ihu
xp̄i nōie ꝑtim' abscedebāt. Hic
erat smone facūdissim': tā lati
no q̄ greco. Grā uero cordis ei' et
uultus tā pura oīb' apparebat: ut
q̄cūq; ei' alloq̄ī meruisset: puta
ret se cū patr' beniuolētie loqui:
et maternū affcm̄ ei' habē simo
nem. Hic cū cotidie in dn̄i lau
dib' et oroīb' ageret: omib' dieb'
dn̄icis specialiter dn̄o adhebat.
Et accedēs ad celebrāda xp̄i mis

steria· cādidissimo colobio īdue
bat': qd' colobiū sci ~~iacobi~~ apl̄i
fuisse ꝑhibebat. Dicebat autē
iustā esse hāc reuerētiā: ut dū
diuinis misteriis sacdos assistit:
his utat' uestib' que habitum
aplicū in sacdote exhibeāt.
Sic autē factū est: ut a scō ~~silues~~
~~tro~~ et a ꝑsbiteris et: ↄ a diaconi
bus colobioꝝ usus suscepisset in
itiū: quo marc' et iuli' ↄ liberi'
eo ordine usi st̄. S; qm̄ brachioꝝ
nuditas culpabat': a q̄busdā post
hec in dalmaticis ↄmutata st̄.
Usū est enī mei' huic ꝓposito
cōuenire: qd' accurati' magis as
pectib' placē ꝓpioꝝ ualeat. Feriā
uero habē clericū scs̄ siluester
papa ꝑm' descripsit: dicēs illud
psalmigraphi obseruari oportē.
uacate et uidete qm̄ ego sum
dn̄s: et illud apl̄i. nemo militās deo
implicat se negotiis secłaribus.
Ex eo ergo cōtigit: ut licet uicio
so quātū apud grāmaticos ser
mone dies in ferias mutarent. Nā sic
kalēde uł tīne· singulare non
recipiūt nomē: sic q̄q; ut diri

aduacandum domino inuentus est pri
me ferie dies omni religioni xpi
ane. cum non licet nec negotiatio
nem nec militiam exercere. Sola ergo
religio nostra secundam feriam cepit ex
eo uocare. et tertiam. et quartam. quintam.
et sextam. sabbatum ex ueteri testamen
to suscipiens. et dominicam diem de no
uo assumens. quam dominica resurrec
tio dedicauit. et luminis nata
le instituit. quia ipsa die dixit deus
fiat lux. et facta est lux. Quartum et sex
tum diem et sabbatum ieiuniis
obseruandum esse specialiter defini
uit. Quintum uero diem. quasi dominicum
colendum esse constituit. quod sanctus
eufrosinus memorabat ab apostolis
esse traditum. Exigebant autem illi
qui ut sabbatum magis celebrandum
quam quintam statueret diem. Vrbanus
ille ait. Sufficere debet hoc ad au
ctoritatem nostri propositi. quod ita te
nuisse apostolos nobis priores cog
nouimus. Tamen quia ratio flagitat
a nostra caritate [auctoritas] reddenda est. Si ab
omnibus dominicus dies causa resur
rectionis domini tenetur et colitur. iustum
est ut omnis sabbatorum dies causa se

pulture eius ieiunii suscipiatur instan
tiam. ut flentes cum apostolis de mor
te domini nostri ihesu xpi. gaudium
cum eis de resurrectione eiusdem
mereamur. Sed dicebant greci unum esse
sabbatum sepulture. in quo semel in anno
ieiunium est colendum. Quibus papa
siluester ait. Si unum sabbatum uultis
in ieiunio colere. unum ergo diem
dominicum celebrate. Quod si omnes dominici
dies resurrectionis esse creduntur gloria
decoratur. omnis qui eum antecedit dies
sepulture est ieiunio mancipandus.
ut merito gaudeat de resurrectione
qui de morte plorauerat. Plorare
autem et pati diximus. saluo eo quod
passio domini gaudii nostri sit sum
ma. Accepta autem greci ratione ad
quieuerunt quidem de sabbato. sed de
quinta feria uehementissime nobis
contendebant dicentes. non debere quintam
hanc diem xpiane festiuitati sociari.
Quibus papa siluester hac ratione respon
dit. Si idcirco dominicus dies colitur.
quia resurrectionis gloria illustratus est.
cur quinta feria a xpianorum festi
uitate putetur excludi. in qua domini
ascensio constat esse apostolis reuelata.

In hac etiam sacrificium corpo
sacri et diuini sanguinis. ab ip
so dn̄o celebrationis sumpsit in
itiū. Hac die ī toto orbe scm̄
crysma ɔficit͂. Hac etiā die pe
nitētib; p indulgētiā subuenit͂.
discordes ad cōcordiā redeunt.
pacificant͂ irati. dāt indulgēti
am principes criminosis. suis ma
lis indulgēt dn̄i. iudices etiā
latronib; parcūt. Patescūt car
ceres. ⁊ ī toto orbe hac die ad le
ticiā festiuitatis exeūt q̄ seclau
serāt. dolētes p austeritate cul
parū tergēdo. qd ridēdo forte aut
irascēdo. aut bibēdo ɔmissū ē.
Hec ⁊ huiuscemodi asserēdo scō
siluestro. acquieuit oīs ɔtradictio.
q̄d q̄dē xpianissimi ⁊ docti uiri
obposuisse memorati st̄ dicen
tes. Uere aplica sedes hec a pe
tro didicit. qd nulla potest ra
tione cōuinci. Uerū qm̄ longū
est ei⁹ scā dicta et mirabilia sti
lo currēte patefacere paucissima ex
multis de mirabilib; diuinis
que p eū fec̄ dn̄s ad laudē nōis
sui cōmemorem. In illo tēpore

erūt edictum. ut xpiani ad sa
crificandū idolis cogerent͂. Unde
fcm̄ ē ut recederet ab urbe scs sil
uester in mōte serapti. lati
bulū cū clericis collocaret. Con
stātin⁹ igit͂ impator augustoꝝ
monarchiā tenēs. cū plurimas
strages de xpianis dedisset. et
innumabilē ppl'm poēs puinci
as fecisset uariis penarū gnib⁹
interfici. elefātina a deo lepra pcus
sus ē. Cui huic magoꝝ diuisa et
medicoꝝ ⁊ incātatoꝝ agmina
nulla medēdi racione subue
nire possent. cōsiliū pōtifices
capitolii dederūt. debē pisci
nam fieri in ipo capitolio. que
innocētiū pueroꝝ sanguine re
pleretur. in q̄ calidā ac fumātē
stati nudus descēdēs august⁹
mox posset a lepra mūdari. Mis
sum est igit͂ ad pdia regia. et
de reb⁹ fisci. fere tria milia ⁊ eo āplius
īfātiū adducta st̄ ad urbem
romā. Qui exhibiti traditi st̄ pō
tificib⁹ capitolii. Die autē ɔsti
tuto egrediēte imperatore cōstāti
no palatiū et ob hoc eunti ad

capitolium, ut sanguis innoxius
funderetur. Occurrit multitudo innu-
merabilis mulierum, que omnes reso-
lutis crinibus nudatisque pectoribus
dantes ululatus et gemitus, coram
eo fundentes lacrimas se prostrave-
runt, et horrorem nimium augusto
et universis potestatibus incusse-
runt. Percunctatur itaque augustus que
de causa multitudo hec muli-
erum ista faceret. Didicit has ma-
tres esse filiorum quorum effundendus esset
sanguis in piscina in qua medendi
causa ipse lavandus descenderet
vel sanandus. Tunc imperator exhor-
ruit facinus et se tantorum criminum
reum fore apud deum existimans
quantorum esset puerorum futurus interemptor.
Vicit crudelitatem pontificum pie-
tas romani imperii, et prorumpens
in lacrimas iussit stare carru-
cam, et erigens se atque convocans uni-
versos dixit: Audite me comites
et commilitones et omnes populi qui asta-
romani imperii
tis romani imperii. Dignitas de
fonte nascitur pietatis. Cur ergo
me hodie lotum ostendam aut corpori-
bus et proponam salutem meam salu-
ti populi innocentis, et ab effusione
sanguinis innoxii sententiam crude-
litatis excludam. Sic semper contra hostes
et crimina in plus extitisse noscuntur,
ut reus esset legibus et capitali senten-
tia subderetur quicumque aliquem occi-
disset infantem. Erat quoque hoc statutum
in bello, ut facies quem pubertas non no-
verat gladium evaderet bellatoris
et vite incolumis permaneret. Nunc
itaque quod in hostium filiis custoditum
est, in filiis nostrorum civium exercebi-
mus, ut simus nostris legibus rei atque
a captivitate animi et conscientie
captivabimur, qui pugnando fideliter
omnium gentium meruimus esse victo-
res. Quid iuvat barbaros superasse
si a crudelitate vincamur. Nam
vicissim exteras nationes bella-
torum virtus est populorum; vincere autem
vicia et peccata vel crimina virtus
est morum. In illis ergo plus fortio-
res extitimus aliis; in his autem no-
bis ipsis fortiores sumus. Vincimus
enim nosmet ipsos dum mala nostra
voluntate excludimus et quod incon-
sulte desideramus consulte et utiliter
exercemus. Hoc autem facimus quando

uoluntates deorum nostris uolunta
tibus apponimus. et diuinis deside
riis obuia nostra desideria inpug
namus. In hoc certamine uictos
nos esse hac ipsa ratione gaude
bimus. ut agnoscamus nos contra
salutem nostram uoluisse pugna
re. Nam qui conatur perpetrare quod ma
lum est. captiuare utique studet
captiuitatem. Cum ergo in isto fuerit
certamine superatus. uictoriam obtinuit
uictus. quia perdicionem uictor inue
nerat. et malam captiuitatem incur
rerat post triumphum. si tamen tri
umphus dici potest quando pietas ab
impietate uicitur. et iusticia ab in
iusticia superatur. Vincat enim nos
pietas in isto conflictu. Bene enim
omnium certantium poterimus esse uic
tores. si a sola pietate uincamur.
Omnium etenim se esse uerum dominum com
probat. qui uerum se esse seruum ostende
rit pietatis. Cum autem ad istam contio
nem omnis exercitus omnisque populus diu
tissime adclamasset. iterum contionatus
dixit. Iussit pietas romana filios
suis matribus reddi. ut dulcedo
reddita filiorum amaritudinem

lacrimarum matrum obdulcet.
Et hec dicens. iter quod arripuerat
eundi ad capitolium deserens ad
palacium rediit. Non solum autem filios
reddidit. uerum etiam dona amplissi
ma et uehicula infinita. et annonam
iussit expendi. ut que flentes et
lugentes uenerant ad patriam alienam.
alacres cum gaudio reuerterentur ad
sua. Hac igitur transacta die noctis
nunc regi facto silentio sopni tempus
aduenit. et uidit per uisionem
duos assistentes et dicentes sibi. Nos
sumus petrus et paulus apostoli dei. Quoniam
flagitiis inposuisti terminum et effu
sionem innoxii sanguinis horrui
sti. missi sumus a iesu christo domino nostro
dare tibi sanitatis recuperande con
silium. Audi ergo monita nostra et
omnia quecumque indicamus tibi fac. Ciui
tatis romane episcopus siluester persecuti
ones tuas fugiens cum clericis suis
apud montem serapium in cauernis
petrarum latebram fouet. Hunc cum
ad te adduxeris. ipse tibi piscinam pie
tatis ostendet. in qua te dum tercio mer
serit. omnis ualitudo te deseret lepre.
Quod dum factum fuerit hanc uicissi

tudinem tuo salutari conpensa.
ut omnes missu tuo per totum orbem
romanum ecclesie restaurentur. Tu au
tem in hac parte te ipsum pacifica. ut
relicta omni supersticione idolorum.
deum unum qui verus est et solus adores
et excoles. et ad eius voluntatem acti
gas. Exurgens itaque a sompno constan
tinus augustus. statim convocavit eos
qui observabant palatium. et secundum te
norem sompnii sui misit ad mon
tem Seraptim. ubi sanctus Silvester in
cuiusdam christiani agro persecutionis
causa cum suis clericis receptus.
lectionibus et orationibus insistebat.
Cum ergo se a militibus conventum
vidit. credidit se ad martirii coro
nam vocari. et conversus ad clerum
omnem qui cum eo erat dixit. Ecce nunc
tempus acceptabile ecce nunc dies sa
lutis advenit. ut quod nos lectio
docuit operum nostrorum designet ef
fectus. Ecce dominus iterum inter homines
ambulat. Siquis vult post eum ve
nire abneget semetipsum et tol
lat crucem suam et sequatur eum. Et
hec dicens orationem fudit omne que
ministerium commendans deo suam animam

adimplevit. et dans pacem omni
bus profectus est. Secuti sunt eum uni
versi clerici cum presbiteris triginta et
diaconibus quinque. obtantes simul
passioni succumbere. melius arbitran
tes cum illo pro christi nomine tribulari.
quam in eius absentia epulari. Erat
enim tranquillo semper animo et sere
no. ita omnes clericos diligens sicut
gallina pullos suos fovet circa
universos carum amorem ostendebat.
et omni hora monitis celestibus
erudiebat. Unde factum est ut omnes
eruditionis sagina refecti pas
sionem magis desiderarent quam time
rent. et simul cum illo alacres spe
rarent. Profectus itaque ut dictum est.
pervenit ad regem. Cui nunciatur cum
tribus presbiteris et duobus diaconibus pre
sentatus. Assurgens itaque augustus
prior eum salutavit dicens. Bene
te venisse gratulamur. Cui sanctus Sil
vester dixit. Pax tibi et victoria de ce
lo ministretur. Quem cum rex alacri
animo et vultu placidissimo
suscepisset. omnia illi que facta
sunt et que dicta sunt. queque etiam re
velata. secundum tenorem superius comprehendit

suum exposuit. Post finem uero
narrationis sue percunctabatur quis isti
essent dii petrus et paulus qui il
lum uisitassent. et ob quam causam
salutis sue ei latebram detexissent.
Cui sanctus siluester dixit. Deus unus est quem
colimus. qui totum mundum fecit ex ni
chilo. idem celum et terram mare et omnia
que in eis sunt. Petrus et paulus dii
non sunt sed serui dei. qui illi per fidem
placentes. hoc quod artem teneant scita
tis consecuti sunt. ut sint in numero
omnium sanctorum. primi a domino apostoli facti.
Ipsi autem natiuitatem domini nostri ihesu
christi filii dei primum gentibus predica
uerunt. et omnis ecclesia ab his sump
sit initium. Hii expleto apostolatus
officio ad palmam martyrii peruene
runt. et sunt modo amici dei. Cumque
hec et his similia gratanter audis
set augustus dixit. Peto te utrum
istos apostolos habeat aliqua imago
expressos. ut ex ipsa lima merito
possim agnoscere hos esse quos me
reuelatio docuit. qui dixerunt
se a deo missos ad me. Tunc sanctus
siluester iussit diacono suo ut
imagines apostolorum exhiberet. Quas

cum intueretur. petri et pauli
uiri omnium apostolorum effigies recognos
cens uultus. cum ingenti clamore cepit
dicere. Nichil uerius quam hos esse ima
gines has. quos in uisione aspexi.
Hii michi dixerunt. Mitte ad silues
trum episcopum. et hic tibi ostendet pisci
nam in qua cum lotus fueris. omnium consequeris
tuorum uulnerum sanitatem. Cui sanctus
siluester respondit. Audi me rex et
saluti tue piscinam necessariam
hoc ordine require. primum ut credas
christum filium dei ideo de celo ue
nisse. et ut homines consolatum esse. ut
istam piscinam credentibus se mani
festaret. Cui augustus respondit.
Ego non crediclissem. ad te penitus non
misissem. Tunc sanctus siluester dixit. Hinc ag
ate ipso una ebdomada ieiunia.
et deposita purpura. intra cubiculum
tuum. ibi indue humi prostratus
cilicio. et confitere te per ignorantiam
errorem passum. ut christianis persecu
tionem indiceres. et ipsum esse saluato
rem corporum et animarum. non solum corde
uo sed et loquendo penitentia et peni
tere multos sanctos te occidisse. et
templa iube claudi et cessare omnia

sacrificia idolorum. Debitores
fisci pauperes laxari. carceratos di
mitti. percipe in exiliis aut in quibus
cumque tribulationibus constitutis in
dulgentiam dari. Iube per totam
ebdomadam elemosinas fieri. et
idoneos qui hoc consequantur consti
tue. Tercio constantinus imperator dixit.
Constat omnes cultores idolorum
inani supersticione laborare. et non
posse ibi diuinitatis gloriam in
uenire. ubi mendax assertio deum
dixit huc esse que fecit. Nam si
inuisibilis est iste qui inuocatur. hac
uirtutem aquis dedit ut peccata
animarum abluantur. constat hunc uerum
esse deum. cuius apostoli me uisitare
dignati sunt. et hoc monere ut
unum deum credam saluatorem me
um. Hec et his similia cum augus
tus diceret. inposuit sanctus siluester
manum suam super capud eius. et be
nedicens eum ac faciens catecumi
num abiit. Quarto congregatis omnibus
presbiteris et diaconibus cum uniuerso
clero. indixit ieiunium omni ecclesie
dicens. Diminuite in predicatione
per triduanum ieiunium iram dei

pro offensa quam commiserant
debitam pena sententiam seruitutis. quanto magis
in predicatione domini nostri ihesu christi
persecutiones eius demus. ut mereamur
animas et pacem ecclesiis acquiramus. et ido
latriis finem imponamus. Hec autem
faciemus si ieiunauerimus. et orationibus
hec a deo implorantes impetrauerimus.
Factum est autem omnibus unanimiter
ieiunantibus cum ornamento orationis
die sexta et sabbato in quo concluden
dum erat ieiunium. uespertino tem
pore dixit constantino siluester. Audi
me rex. Piscina hec omnis aqua que
sub celo sunt est. siue maris. siue
fontium. siue fluminum. siue pa
ludum. siue stagnorum. Tanta est uir
tus nominis christi. ut ad inuocationem
eius peccata uniuersa abluat. et salu
tem conferat quod fideles credentes ex
poscit. Quinto indixit omni ecclesie bi
duanum ieiunium idem sexte diei
et sabbati. cum omni clero orationibus ua
cans. ipsum quoque augustum ieiunantem
monitis instruens constantie rigore
in fide certissimum reddens. Uespere
autem sabbati iubet lauacri sui
calorem in palatio lateranensi

augustum ingredi. Quo igitur ip-
so ad benedictionem fontis accederet.
Benedicto itaque fonte augustus
ingreditur. Quem sanctus silvester cris-
mate sancto christi perfunderet interro-
gat si ex toto corde credat in patrem
et filium et spiritum sanctum. Qui cum se
credere clara voce diceret et se
pompis diaboli renuntiare to-
to corde assereret, mersit ma-
nu sua confitentis augusti in pis-
cinam corpus sanctus silvester dicens.
Deus qui mundasti in iordane le-
pram naaman syri et ceci nati o-
culos per aquam aperuisti et paulo a-
postolo per baptismum oculos quos amis-
erat reddidisti et fecisti nobis
ex persecutore doctorem, tu emunda
hunc servum tuum omnium terrenorum
principem constantinum. Et sicut ani-
mam eius ab omni fetore peccati
mundasti, ita corpus eius ab omni
hac lepra elefantiaca ablue, ut ex-
persequentem credentem et defendentem
se habere mereatur hec sancta tua ecclesia
catholica glorietur per dominum nostrum
ihesum christum filium tuum qui tecum
vivit et regnat deus in unitate

spiritus sancti in secula seculorum. Cumque re-
spondisset omnis amen, subito quasi
fulgur lux intollerabilis oculis
fere per mediam horam emicuit, que
omnium mentes extruxit et aspectus
obtexit. Et ecce sonitus magnus quasi sar-
taginis stridentis exortus est atque ve-
lut piscium ingentium crustis totum
illum fontem repletum ostendit. Ex
quo mundus exurgens constantinus
christum se vidisse confessus est indu-
tus vestibus candidis. Prima die
baptismi sui legem hanc dedit:
christum verum deum esse qui se mundasset
a lepre periculo, et hunc debere libere
coli ab omni urbe romana. Se-
cunda die dedit legem ut qui christum
blasfemasse fuerit probatus pu-
niretur. Tercia die promulgavit
hanc legem ut qui fecisset iniuriam
christiano omnium bonorum suorum fa-
cultatem mediam amitteret. Quarta
die privilegium ecclesie romane pon-
tifici contulit ut in toto orbe ro-
mano sacerdotes hunc caput habeant
sicut omnes iudices regem. Quinta die
ut quocumque loco fuerit fabricata
ecclesia consecrationis sue hanc vir-

tutem obtineat: ut quicumque
reus ad eam confugerit: iudicis pre
sidio qui in presenti fuerit defen
set. Sexta die nulli intra muros
cuiuscumque ciuitatis dari licentiam
construendi ecclesiam nisi ex consensu
presentis episcopi: quem sedis apostolice
probasset antistes. Septima die
omnium possessionum regalium de
cimas manu iudiciaria eri
gi ad edificationem ecclesiarum.
Octauo die processit albis depo
sitis totus mundus et saluus conueni
ens ad confessionem petri apostoli ab
lato diademate capitis: totum
se pronum proiciens in faciem: tantam
illic lacrimarum effudit fontem:
ut omnia illa insignia uestimen
torum purpuri infunderet. dans uocem
inter amaras lacrimas: in quibus se
errasse: se peccasse: se reum esse:
de persecutione sanctorum commemorans non
se esse dignum eius limina attingere.
cum ingenti gemitu exclama
ret. Sed ibi ab omni populo lacri
marum fusum est: quod hoc memo
rare sufficiat. Erat enim tale
gaudium flentibus plenum: quale

solet esse in caris mortuis susci
tatis: aut in his qui euaserunt nau
fragium. quiue nos dentes leonum
euadere potuerunt. Verum quoniam de
his loqui est enarrare: dicamus
prima die processionis sue quid fe
cerit. Exuens se clamide et acci
piens bidentem: terram primus aperuit ad
fundamentum ecclesie construende: dein
nomine duodecim apostolorum: duodecim
cophinos suis humeris superposi
tos: baiulauit de eodem loco ubi
fundamenta basilice apostoli erant
iacienda. Et ita gaudens et exul
tans in carruca sua una cum episcopo
sedens ad palatium rediit. Altera
uero die: similiter in palatium
suum lateranensis basilice fabricam
incipiens dedit talem legem que his
titulis concluditur. Sit omnibus notum
nos ita cultores Christi effectos: ut
inter palatium nostrum templum ei nomini
construamus: in quo populus christianus una
nobiscum conueniens diuinitati eius
gratias referat. Hac itaque lege da
ta constituit atque edicto per cetera
proponi iussit: ut siquis pauper christi
anus fieri uoluisset: de faculta

tibus regis uestimenta candi-
da et uiginti solidos de archa
regia acciperet qui pitacium episcopi de-
tulisset. Hoc autem ideo factum est
ne cupiditas imparet fallaciam.
et non incredulis sed credulis ista
dona proficeret. Tanta autem eo
die anno credentium fuit mul-
titudo. ut uirorum numerus ad xii
milia tenderet. exceptis mulierum
numerositate et infantium. Sic quoque
ex uno late crescebat dei populus in
gloria. ut ex alio paganis confusio
nasceretur. Igitur cum senatorum nullus
omnino huic religioni sancte fi-
dem adhiberet. precepit [illegible] in basi-
lica tulpia excelsum tribunal
statui et illic omnem senatum ac
populum romanum hac uoce affatus
est. Plane dissensiones metuunt ideo
nulla ratione salubre consilium su-
munt. quia profunde ignorantie cir-
cumtectas caligine nullus eas clarus
ac serenus ueritatis splendor illu-
minat. Aperiendi ergo sunt lu-
mini scientie oculi animorum et dili-
genti examinatione cernendum
istos deos non dici debere non coli. qui

ab hominibus facti esse noscuntur.
Non enim dii sunt sed demones. ho-
mines autem magis deos eorum esse
quos ipsi plasmauerunt. Denique si
quid aliquo casu aliquid in his lesum
fuerit. homines qui sua arte eos fece-
runt: sua eos nichilominus arte
restaurant. Sunt ergo ut dixi dii
illorum homines. qui dum non essent eos fe-
cerunt. et dum fuerint lesi restau-
rant. Unde coniecturam firmiter cum
omnibus meis ad cultum ueri dei
exhibeor. quod in me quoque factum ipsi
aspicitis et probatis. Nisi enim
ipse esset deus xpc qui nos fecit. non
utique quod ab alio factum fuerat
restaurare ualuisset. Probatur
enim humanum genus huius dei esse
figmentum. qui eum restaurat lap-
sum. fractum solidat. sublimat
allisum. Sic uniuersa ista idola
que hominum figmenta sunt. hominum arte
dum lesa fuerint reparantur. Ha-
beant itaque habeant iam finem isti
errores. abdicentur ista supersticio
que ignorantia concepit et stulticia
nutriuit et aluit. Adoretur deus
solus qui unus et uerus regnat in celis.

Desinamus hos colere a quib;
saluari nō possum͂. & q̄s lesos
ipsi saluarī. Cessem͂ ab his fla
gitare uris custodiā. qs nr̄a c
odia tuem͂ ne p̄ant. Q̄d mis
rimis inrib; studem͂. lapides
adorare 7 ferrū. & q̄d actenus
surdis dix͂um͂ ut audirēt. &
cis ut respicerēt. Sit itaq; oīb;
ratū q̄d a xp̄o quē negabam
p̄stine reddit͂ sanitati. et q̄d
ab isto errore ip̄o dn̄o ~~ihesu~~
~~xp̄o~~ donante cessauim͂. Q̄ q̄m sapiē
tia romanoꝝ nō fallit. isti
om̄n exolat. a q̄ ipā custodi
atur. nō quē ipsa custodiat.
Uerū ne longa oro om̄s uos in
tētos extēdat. q̄d cōstituēdū
cēsuim͂ breuit͂ pandā. Patere
uolum͂ xp̄ianis ecclās. ita ut
p̄uilegia que sacerdotes tēploꝝ
habuisse noscunt͂. antistites
xp̄iane legis assumat. Ut au
tem notū sit uniu͂so orbi ro
mano. uero dō 7 dn̄o ~~xp̄o~~ nos
inclinasse ceruices. int͂ palati
um meū ecclām arripui cō
struendam. Uniu͂sitas hoī

num ꝯp̄bat. nulla dubietatis
in corde meo uel p̄teriti erroris
remāsisse uestigia. Cūq; isto
u͂bo finisset eloquiū. tc̄ p̄pls
roman͂ una cū senatu p̄ duaꝝ
ferme horarū spatia has uoces
clamauerūt. Q̄ ~~xp̄m~~ negant
male p̄eant. q̄a ipse ē dn̄s uer͂
xp̄ianoꝝ. clamauerūt q̄dra
gies. Itē tēpla claudant͂ eccle
patēant dictū ē decies. Itē q̄
xp̄m nō colūt inimici augus
toꝝ sūt. hoc clamauerūt deci
es. Itē q̄ saluauit augustum
ipse ē dn̄s uer͂. dictū ē tricies. Itē
q̄ xp̄m colit sēp uicit. dictū ē
uigies. Itē sacerdotes tēploꝝ ab
urbe p̄ellant͂. dictū ē q̄dragi
es. Itē q̄ adhuc sacrificāt ab ur
be pellant͂. dictū ē duodecies.
Ad hāc uocē imp̄ator silētiū
petijt. Q̄ facto sic allocut͂ est
p̄plm. Int͂ diuina humanaq;
seruitia hoc int͂est. ut huma
na siuca coacta sīt. diuina
autē uolūtaria ꝯp̄bēt. Deus
enī q̄a mēte colitur & sincero
hoīs uenat͂ affectu. spōtanea

eius debet esse cultura. In hoc enim apparet quia uerus deus est qui per tota secula contemptoribus suis non iratus finem imposuit. sed prius se esse eum quem coli debeat demonstrauit. in dulcedine clementie et salute animabus et corporibus conferendo. Sit ergo omnibus notum non necessitate coactos. sed suo iudicio liberos posse fieri christianos. ut humanum metuentes imperium ad christi culturam cogi aliquos oportere. sed rationabili consideratione magis rogare. ut christianorum numero applicentur. ab his qui huic sacratissime legi seruiunt. Iustum etenim uerumque conspicimus. ut sicut petentibus culpa est si negetur. ita et non petentibus si tradatur iniquum. Ne hoc aliquis metuat. quod a nostra gratia diuellantur. si christiani esse noluerint. Nostra etenim clementia talis est. ut in bono opere non mutetur. Unde magis considerandum est quod nobis adherebunt in amiciciis. hii qui spontanei ad christianam legem uenire uoluerint. Tunc omnibus ipsis christianis et paganis hanc legem laudantibus et uitam augusto optantibus. in tanto clamor factus est diutissime. et cum finis huius rei factus fuisset. reuertente augusto ad palatium. omnis ciuitas cereis lampadibusque repleta. coronata est. Erat enim omnibus gaudium. quoniam talis lex erat que nullum ad culturam impelleret. nullum a cultura repelleret christi. Fit uox leticie per uniuersas ecclesias. honorantur omnia sepulchra sanctorum. omnesque confessores qui catenati ad diuersa fuerant exilia detracti. cum gloria et honore regio ad proprias prouincias reuocati sunt. et amici regis facti. Cetera que dicta sunt uel facta pretereo. ne per ipsa pluritate sui fastidium lectori incurrat. Sunt enim alia plurima et utiliora. que pretermitti non debeant. Exigit enim hystoria ut ad helenam imperatoris matrem flectam articulum. et hoc ordine ad finem operis huius attingam. Cur autem hoc faciam epistole ab ea conscripte textus ostendit. Circumuenta ergo a iudeis cum esset in bethania in partibus orientis cum duobus nepotibus augustis

constante et constantio pene in
dea fieri debuit. non euocatione
xpi. per filium a perfidorum esse: constilio
libata. Denique huiuscemodi ad
eum scripta transmisit. Domino semper
augusto filio constantino. mater
helena semper augusta. Ueritatem
sapientis animus non recusat.
nec fides recta aliquando patitur
quodcumque iacturam. Beniuolentie di
uine reputare debemus. quod me
ruisti simulacrorum figmenta
deserere. Sed errori applicamus hu
mano. quod ihesum nazarenum deum
esse noluisti. et hunc esse in celis
dei filium existimare. quia iudeis
est ortus. et magis accusatur. sententiam
crucis accipiendo defecit. Si non
ad ueritatis lumen attingere cupien
tibus. scias alteram uiam non esse
posse. nisi ebreorum quam susceperunt inter
legem. Pietati autem tue ideo sani
tas reddita probatur. quia tu primus
inter augustos idolis renunci
asti. Deus ergo uerus qui est deus iude
orum. ut ostenderet illos quos recu
sasti non esse ueros deos. fecit te
saluari. ut deposita formidi
ne simulacrorum probes eos nec
sanitates conferre posse propitios.
nec iratos auferre. Huius ergo
erroris fidem deserentem. deseru
it pietatem tuam infirmitas.
Hec ad deum omnipotentem accede.
et uirtus tibi comitabitur. quae superari
non possis. Quem cum ceperis colere
obtinebis dauiticum regnum.
et sapientissimi salomonis im
perium. eruntque tecum prophete cum quibus
locutus est deus. et omnia per eos que po
posceris impetrabis. Uale domine au
gustorum pater semper auguste. fili ca
rissime. et prespicis ad uota succes
sibus polle. Ad hec rescripta sunt
hec. Domine semper auguste matri
helene filius constantinus semper aug
ustus. Qui moderatur sancta. et disponit
toci mundi suffragia. quibus salua
mur. sustentamur et fruimur. per se que de
spiramenta uiuificatur. sed per pec
tora principum suis iura seculis
dictat. Quanto igitur excellentio
rem locum tenemus inter homines.
tanto omnium patemus aspectibus. Omnium
itaque mortalium oculi omnium in
uicia. omnium uota. nostrum uelle co

siderant. et ideo domina semper
augusta non solum reprehensibi
le sed etiam laudabile debet esse
quod uolumus et inquirimus atque inues
tigamus omne quod nolumus. Hec autem
que diximus in actibus nostris inuen
imus. Cum autem uerum intelli
gere super uires nostras et super in
tellectum nostrum eminet. ipsa nostri
erroris testantur indicia. quibus
putauimus deos esse nostro iussu
factos ab artificibus. Qua de re
cesset in hoc nostri ausus presump
tio. ut didascali iudeorum et christi (vel constituimus)
anorum pontifices nobis presentibus
mutuo altercationis conflictu
decertent. ut per eorum altercationem
intellectus noster peruenire ualeat
ad indaginem ueritatis. et ita fit
ut ex uoluminibus sacris tam se
inuicem quam etiam nobis ueritatem
ostendant. ad cuius ueritatis cultu
ram. omne sectum nobiscum inui
tent. Uale domina mater semper au
gusta. et prosperis ad uota succes
sibus polle. Tunc uniuersi rabbites
iudeorum conuenientes ad helenam
augustam imperante ut eligerent

eruditissimos uiros. qui cum ipsa
romam pergerent. diceret eis ipsa
augusta. quod legis teneri ueritas
a principibus uel a toto seculo om
nino non possit. nisi una pars
alteram sibi contrariam rationabiliter
superauit. In hoc tempore isachar
arcem tenebat sacerdotii. qui simu
lata infirmitate se quidem ab hac
profectione subtraxit. Misit ue
ro duodecim scribas et phariseorum
ministros ac principes. qui non solum
hebreo sed greco latinoque sermone
elimati. ad altercationem propositam
idonei probarentur. Constantino itaque
quater et licinio quater consulibus.
die iduum augustarum facta est congre
gatio iudeorum et christianorum in urbe
roma. in qua diuisarum prouinciarum
erant episcopi numero xl iiii. iude
orum uero sacerdotes centum uiginti
exceptis his xii. qui ab isachar
pontifice altercationis causa fue
rant destinati. Presidentibus itaque
augustis. uniuersis aulicis po
testatibus. intra palatium in basili
ca facta conuenerunt. in qua auditores
esse uoluerunt. constantinus augustus

cum matre sua helena augusta.
Iudices uero hos dederunt qui
nec iudei essent nec christiani, ne u-
nus e duobus gratiam sue parti ser-
uaret, et ueritatem pro suo cultu as-
sereret. Fuit ergo doctor constantini
quidam philosophus krathon no-
mine, uitore quidem tam greci quam la-
tini magisterii erudiuit; cui num-
quam suaderi potuit ut ab aliquo a-
liquid muneris accepisset. Numquam in
iudicio personam regis uel cuiusque
potestatis accepit; sed cum amicus
esset tiranni impii, nichil uolu-
it habere tirannum. Rethoricam tam
grecorum quam latinorum librorum per annos
antiquatos nobilitati romane
exposuit. Quique ut dictum est cum ni-
chil penitus haberet, futuro die ne-
cessario sua esse omnia asserebat que
cuique oculis liberet aspiceret. Astruens
omnes diuites cum sollicitudine
custodire, quod ipse securus sua me-
moraret. Dicebat ergo: Si propria
diuites utuntur auro et argento
et gemmis et sericis ut omnium
oculis placeant, cum ille qui sine sol-
licitudine est securius placeat.

Cum omnibus itaque officiis et or-
namentis suis diuites eorum ser-
uiunt oculis qui diuites esse contemp-
nunt; sed ipse diuitie eorum affectus
excitant qui esse diuites concupiscunt.
Diuitem ergo non facit amor pe-
cunie sed contemptus; quod beniuolentiam
ingratis exhibet et quid possit in
inimicos suos non ledendo sed iu-
uando amicos ostendit. Hec fu-
isse kratonis sententie quod sapien-
tiam optimorum quam hominum laudibus
probantur. Huic socius datus est ze-
nophilus perfectorius uir qui consula-
tum idcirco promeruit quia cum
sepe in numero perfectorum fuerit
numquam tamen ab aliquo munus quodcumque
suscepit, nec posse iustum exis-
tere definiuit eum qui quacumque
occasione diuitias ad se ueni-
entes exciperet. Horum itaque du-
orum grata erat sententia idem
kratonis philosophi et zenophi-
li illustris. Nam pro lege habeba-
tur quod cumque scripsisset, nec ut as-
solet inueniebatur quispiam qui in
ambiguo poneret quod eorum
iudicio firmasset; tunc in maturi. Un-

etiam cum omnium uolun-
tate maiorum minorumque. hos cog-
nitores augusti altercationibus
iudeis et xpistianis defensionibus
posuerunt. Quod uero initium dispu-
tationis extitit. qui fuerit ordo
sermonum. quid uero finis inue-
nerit. secundus liber nostri textus osten-
dit. in quo fidei triumphus erigitur.
et ad uniuersas pugnas iudaice
superstitionis accepit exordium.

Explicit liber I. Incipit II.

Predicti igitur kraton phi-
losophus et zenophilus illus-
tres iudices dantur in conspectu
helene auguste matris augus-
ti. que a iudeis mota fuerat. et
ipsius augusti constantini qui primus
inter romanos reges xpisti cul-
tor extitit. Assunt caterue iude-
orum cum xii illis pseudo apostolis.
Assunt et pauci episcopi cum papa sil-
uestro. Facto itaque conuentu augus-
to cum augusta matre sedente
omnis qui interat sedere iussis.
silentium imperatum est. in quo silen-
tio constantinus imperator ita affa-
tus est. Non solum presenti seculo sal

in isto conuentu tractanda est
et querenda. uerum etiam etas
omnibus posteriores nostri necessaria
requirenda. Et quoniam clementia augus-
te matris mee prouiso mundo sol-
licita. iudeorum ratione uidetur
accomodare consensum. saluo eo
quod in isto conflictu probauerit ue-
rum. ut libere cedat et teneat. Me quoque
xpistianissimum factum. uniuersus or-
bis romanus addiscat. decet nos
ut una nobiscum dicendi et alter-
candi equitate. suadendo silentium audiendo
cognoscere. et iudicium equa lance
pensare. et honestis rectisque diffi-
nitionibus fauorem ostendens. in his
quibuscumque obiectionibus conscientie
testimonium condempnatione ap-
ponere. Sedeat cui lex ista non
displicet. et una nobiscum sub
reuerentia celestis regis. idest
omnipotentis dei. cuius causa agitur
audiat et prolata comprobet. et condemp-
nanda condempnet. Hac enim mo-
deratione ut ad noticiam uenit
uie et nobis gratissimi erunt et
suorum salutem animarum inuenient.
Cumque hec dixisset augustus. placet

sibi dictum regis universis
populus acclamavit. Facto quoque silen
tio post clamorem. kraton phi
losophus ait. Universi qui in isto
statis conventu audite patienter.
Sum quidem sermonem ad vos faciam.
Quod verum sit. earum dumtaxat per
quibus augusti sollicitudo iudi
cis me et zenophilum illustrem
virum inter deceptantes intulit.
Ipse enim clementissimus impera
tor amore xpiane legis ductus.
defensor esse potest huius fidei.
iudex tamen ideo esse recusavit.
quia ipse legem talem dedisse comme
moratur. ut eidem sententie non possit
quisquam effici et defensor et iudex. Ita
quoque clementissima mater im
perii et augusta. defensionem iudai
ce secte arripuit. Erit ergo de
fensio eorum utrimque parte summa equi
libratio constructa. cum hinc atque
illinc augusti defensione mu
niminis hii qui ad deceptionem parati
cernuntur. Sit ergo omnibus notum
nos iudices paganos neque xpianam
legem neque iudaicam didicisse.
Sumus enim amatores sapientie

non minus quam iustitie et
tales qui pietate maxime occidi
quam vici. Omnium hic qui causa tracta
tur. omnium ora clausa sint in cau
sa silentii. Omnium aures pateant. et
universi disputantium sensus intel
ligant. et iudicantium sententias
expectant. Zenophilus dixit. Me ore
locutum esse. datum me iudicem
constat. Ingredere tamen volo qui sit quibus
detur loquendi licentia. ne ad iniu
riam iustitie confusus sermo hinc
inde prosiliat. Uni enim damus loquen
di licentiam. quo tacente e diverso per
mittimus dari ab uno responsa.
Sed cum fuerit custoditum. se
cura actibus erit oratio. erit quoque cer
tum quod dicitur ab altercantibus. cer
tissimum quod a iudicantibus diffinitur.
Placet sibi universi clamant que ab u
trisque dicta sunt. et finito clamo
re nomina et dignitates eorum qui
disceptaturi sunt requiruntur. Duodecim
igitur iudeorum electi hii sunt. Pri
mus abiathar et ionas rabbi
tes eorum. godolias et annan scri
be ipsorum. doehc et chusi dida
scali synagoge. beniamin et

arocl interpretes eorum. iubal et
thara legisperiti ipsorum. sileon
et zambri presbiteri eorum. Hic au
tem zambri quantum rerum docuit
exitus magus artificiosissimus
fuit. sed celabatur per quod etiam uide
bantur alii confidere quod posset uic
toriam optinere. Sed confidentia in homine
posita in ruinam uersa est. spes uero
in domino posita triumphum optinu
it. Habebat autem et ipse fidei silvestrum
primum romanorum episcopum
romanum presbiterum. dignitate ma
ximum et religiosum uirum nomine
tullianum. His iiii. nominatis quasi
situm est ut xii. deberent a parte
christianorum eligi. quod cum xii. iude
orum conflictu starent disputato
res. Obstitit silvester dicens. Non
in multitudine confidimus hominum
sed de sola dei clementia sumus presumentes.
Numero iiii. euuangelistarum
unum nobis sufficere credimus
christum. cui ex toto corde clama
mus dicentes. Exurge domine iu
dica causam tuam. Quanto enim hu
manis imminuimur auxiliis
tanto iuuamur diuinis. Primus

ad hec abiathar dixit. Hanc sententiam
quam noster propheta cecinit in psalmo. Si
quid sunt ergo uestre partis defensio
nes. non de nostris sed de tuis proferre
debes libris. Cui sanctus silvester.
Oratio hodie de uestris libris a
nobis proferenda sit aduersum uos.
sic econtrario a nobis aduersum
nos de nostris si potueritis erit
aliquid proferenda. Tunc enim rationabi
lis conuincitur ipse eduiso sub sis
tens. cum suorum fuerit auctorita
te conuicta doctorum. Zenophilus
dixit. Digna et rationabilis est
ista sententia. ut is quem constringit
sue legis auctoritate compellatur
non negare quod dicit. Abiathar
dixit. Principale negotium est. ut
deum quem colimus quia unus est. legem
ipsius teneamus. et hunc ignorare
doceamini. quia tres deos euidentissi
me confitetur. Et ideo de nostris li
bris quod unum deum colimus iste quod
proferat ignorat. sic et ignorauit
ille qui filium dei se cum diceret iter
a nostris principibus crucifixus est.
quem iste ipsum mortuum non ne
gat et sepultum. addidit tamen

quod tertia die resurrexerit
et i celos ascēdit. Ecce duos dos
idē patrē quē nos credim⁹. fi
liū quē parētes nr̄i crucis
patibulo dāpnauerūt. ter
tiū ū spm̄ sem̄. quē dicit̄ s
ei apl̄i apparuisse. Cū ergo t̄s
dos istos colit̄ ipm̄ q̄ se uni
dm̄ solū replicāt ↄ offendūt.
In nr̄a autē lege clamat uox
di nr̄i dicēs. Videte q̄a ego
sū ds ↄ nō alius p̄t me. Zeno
phil⁹ dix̄. Si hec uox di ē dicē
tis nō ē ali⁹ p̄t me. cōpellitur
siluest̄ dicē. nō se tres dos co
lere s; unū. ut possit hāc tāt
deorū obiectionē euadē. Siluest
ter ep̄s dix̄. Hec uox di ē. ad
dāpnū incredulitatē iudeorū. qui
uidētes eū dixerūt. Non est
hic a deo. Ergo ut occultam
sue diuinitatis maiestatem
ostēdēt. talit̄ eorū icredulitatē
ↄfudit q̄ dicēt. Si nec pphīs ue
tris ū aplīs uultis credere. quia
ego sū dn̄s uel occisus uīis ↄcli
te uidētib; me ēē dm̄ q̄ mor
tuos suscito. Idcirco ↄ pphe

iudeorū pene omēs testati sunt
dicētes. Hic ds nr̄ ē q̄ uiuifi
cat mortuos. Presciēs ergo i
credulos fore iudeos. p̄monēs
ait. Videte q̄a ego sū
ds ↄ nō ali⁹ p̄t me. ego occidā
ↄ ego uiuē faciā. pcutiā et e
go sanabo. Abiathar dixit.
Discute euglīorū tuorū uolu
mina. ↄ ostende si alicubi in
uenis xpm̄ tuū aliquē occi
disse. legas amortuis aliquos
suscitasse. Ait enī uox ista
di. ego occidā ↄ uiuē faciam.
Kraton dix̄. Si cōstat xpm̄
suscitasse mortuos. ↄstat eum
dm̄ ēē q̄ ↄ uiuētib; mortē in
tulit. Siluest̄ ait. Nā ps ista
de q̄ causat̄ iudeus idē inf
fectiōis humane. possūt hoc
ↄ bestie facē. ↄ uarietas que
humanis casib; subiacet.
mortuū ū suscitare nō nisi
di ē. Abiathar dix̄. Virt⁹ le
gis nr̄e sēp habet uiros iūtu
tum. q̄ uaria signa exercue
rūt. ↄ maria diuiserūt. ↄ flu
enta fluminis p̄t se currere

fecerunt. et solem stare iusserit.
et ignem de celo super homines in
ipsos et super sacrificia deiecisse
et mortuorum cadauera ad uitam
quam amiserant reuocasse. Nullus
tamen qui hec signa et prodigia
fecisse legitur sibimet honorem
diuini nominis usurpauit quod
iste fecit. quem ihesum dicunt isti.
xpm et dnm dei filium confitentes.
Siluester eps dixit. Hoc iterum
negare non potestis quod et ar
chisynagoge uiri filiam mor
tuam suscitauit. et iuuenem uidu
e in feretro portatum mortuum
matri uiuum reddiderit. etiam
in sepulchro quatriduo hominis
corpus fetens lazari ac si dormi
entem excitans excitauit. men
tior si his non loquitur uir ioseph.
non de illo ista facta retulerit.
sed et cayphas princeps sacerdo
tum iudeorum in isto facto in suscita
to lazaro liuore non exarserit.
si non et pilatus hec eadem sua re
latione signauit. Abiathar
dixit. Viri iam fuisse et alios qui
ista facientes. suos se esse dnm me

moriarunt. nam iste dnm se esse
asseruit. Scs siluester dixit. qui se
minisse debes. aaron et mari
am contra moysen superbientes. lep
plaga fuisse percussos. Abia
thar dixit. Ita est. Scs siluester
dixit. Et hoc ad animum reuoca.
dathan. et chore. et abiron ui
uentes contra ipsum superbiam deuo
ratos. Abiathar dixit. Ita est.
Siluester dixit. Nec hoc preterire
te patiar quod saul xpc effectus.
per superbiam spiritus demonio man
cipatus est. Abiathar dixit. Ita est.
Siluester dixit. Si ita est immo
quia ita est. uideant iudices uerum
nam iste qui cecis uisum reddidit.
surdis auditum. demonia ab
obsessis corporibus eiecit. maria
siccis pedibus deambulauit.
uentorum tempestatem tranquillauit.
leprosos mundauit. paraliticos cu
rauit. et suscitauit mortuos.
si mentiri potuit se dnm di
cere quod non erat. cum utique deus
hebreorum numquam passus est super
bientes absque plaga aliqua
acerrima preterire. hunc uero. se

dominum dicentem uirtutum efficaci
a comitabatur. Dicebat denique
incredulis quos docebat. Si uerbis
meis non creditis. uel uirtutibus
credite. Xenophilus illustris et
krathon dixerunt. Constat a
biathar a siluestro superatum.
si constiterit hebreorum dominum se
in proprio superbientibus restitisse.
Sed ipsa ratio euidenti documen
to suppeditat. Iste si deus non esset
et dominum se diceret. non posset conferre
medicinam et uitam mortuis. sed
ipsam potius mortis sententiam
suscepisset. Te amoto abiathar
ionas ad conflictum admissus est.
Qui dixit. Ordo disputationis
nostre ab abraham patre nostro sumit
exordium. Hic ita carus deo exsti
tit. ut etiam amicum suum deus illum
diceret. et generatione eius ideo
in ea parte corporis consecraret qua
genus hoc uirorum nataliter scin
stetit. denique cum diuideret gen
tes et fines earum iuxta nume
rum statueret angelorum. facta est por
tio ipsi domini generatio hec nostra in
iacob. qui filius fuit filii abrahe.

Mentior si ita esse scriptum
presens potuerit negare. Sanctus sil
uester episcopus dixit. ita esse negare
non possumus. Sed cur hoc in me
dium attuleris ignoramus. Io
nas dixit. Quoniam circumcisio est
que sanctificat colentes dominum. de
nique siquis ex gentibus huic nostro
proposito sociari uoluisset. nisi circum
cisus. hoc fieri penitus non po
tuisset. Siluester episcopus dixit. Recte
hec diceres si absque circumcisio
ne nullus potuisset iustus uel
credi uel scribi. Nam et abel
primus deo placuisse legitur. et iu
stissimus extitisse. Enoch sanctissi
mus memoratur. Si quidem translatum
tum illum e medio mortali
um. diuino testimonio cre
ditum. Noe quoque ipse deus loquitur
dicens. Te inueni iustum in ista
generatione. ante me. Sem et
iaphet ipsi noe assercio et
benedictio approbat iustissimos
te fuisse. Melchisedech sum
mum sacerdotem domini. sanctissima
scripta testantur. Ecce hos omnes
absque circumcisionis uulnere

deo placuisse si negauis con
uinceris. Si nō negauis simul
et te in hac parte superatū. dati
iudices data sētentia robo
rabūt. Ionas dix. Memor ēē
debes quia initiū assertionis
mee hoc fuerit. quod dixi ab
abrahe ponere lineā deo hōiē
absq; circūcisione penitus nō
placē. Siluest epc dix. Prio
res abrahe ideo noiaui. ut
respōdeas utrū nā ipse sit dēs
cui etiā abrahā cōplacuit. Io
nas dix. Ipse ē. Siluest dixit.
Interrogo nūc p quod placuisse
istos deo commemoras? p circū
cisionē an p iusticiā? Ionas
dix. P iusticiā. Siluest dixit.
Iusticia di ipā in bonis opib
cōprobata ē. an et p fide q cre
derēt dn hc ēē. qui celū ter
rāq; ac mare cū oib; q in eis
sūt cauit. Ionas dix. Et po
tant iusti dici n crederēt dn
ēē. Siluest eps dix. Qd nūc
interrogē. diligēt ausculta.
Abrahā qq; qn placuit deo
et dictū ē illi a deo. exi de
terra tua et noli timē quia ego
tecū sū. qn flagellauit ds do
mū abimelech regis pp eū.
et dictū ē regi. sciās q̄a ppha
iste ē. uide ne cōiugas eum s;
magis oret p te. et auferat a do
mo tua sterilitas. Hic m qn
uidit āglos tres et adorauit et
salutauit. et i ipā ciuitate unū
dm memorauit. dic m qn cre
didit quod filiū cōseq posset qn
deuius et senior. cētenaria eta
tis iā frigidus et credidit. et re
putatū ē illi ad iusticiā et a
micus di appellat ē. Hic obse
cro iā circūcisus erat. an ad
huc circūcisionis nullā ūq nec
mētionē acceperat. Ionas itaq;
conticuit. Cūq; insistēt scs sil
uest ut daret interrogāti re
spōsū. cepit dicē. Ego tecū de
circūcisione ago q ds gratiā oī
hebreorū attribuit. ut docēt hoc
initiis iudicū gnis nri cōcessū.
Siluest eps dix. Nolo m an
fractus obicias et qsi anguis lu
bricus q strictus coartaris effugi
as. atq; ab interrogationibus

non finitis te abscedere. Dic quod
initium tue interrogationis assump
sisse dixeris. Abraham dixisti
disputationis tue normam ar
chetype. Dic ergo quando abraham
his uniuersis uirtutibus promotus
est amicus effectus. iam circumcisus
erat an incircumcisus. Jonas dixit.
Nondum fuerat circumcisus. Sanctus
siluester dixit. Interim amicum illum
ut fides fecit. Dic nobis quid plus
ab amico per circumcisionem promeru
it. Nichil. Signaculum fidei
potest esse circumcisio in genere
humano necessarium. Presciens
enim deus generationem hebreorum per
uarias gentes diffundendam. sig
num carni eorum addidit. tanti
uiri generatio. ut per hoc signum
ostenderet patrem suum abraham
per fidem et iusticiam ad dei amici
tiam peruenisse. Craton et zeno
philus dixerunt. Prerogatiua est
circumcisionis. exclusit fidem et iusti
ciam. Docuit enim siluester non de
circumcisione deo abraham. sed de fi
de et de iusticia placuisse. Nisi
si aliud ionas quod proferat non

habet. a motu abscedat. Sciat
enim propositionem suam euidentissi
me superatam. Amoto itaque iona.
godolias dixit. Miror ego tiro
te gentilis hominis legis nostre sci
entiam usurpare. cum sine fide di
cas sine iusticia. quod deo abraham
placuerit. […] nostro tamen
generi qui he[…]reditaria est.
ut arbitror de[…]uoluta. Sanctus
siluester dixit. Desine hereditariam
tuo generi tantum abrahe fidem
et iusticiam uendicare. Legis enim
dixisse dominum ad abraham. in semi
ne tuo hereditabo omnes gentes.
Unum ergo de duobus aut deum
uacare probabit iudices et te super
flua tergiuersatione et persecucione
mentitum. aut deum mentitum et
te posse deo aliquid ueri pulis
se. Craton et zenophilus iudices
dixerunt. Vidit godolias syl
logismum se euidentissime incur
risse. aut enim gentiles presumere
non debent scientiam legis nostre. aut
hoc hebreorum deus non dixit. aut
si dixit abrahe. quod in semine eius
hereditabuntur omnes gentes. et pro

missum suum ipse qui pmi
sit impleuit. supatū te ītra
obiectiōe cognosce. si hoc dm̄
pmisisse n̄ denegas. Amoto
ergo godolia. accessit aunā
et dx. Video iudices astāte.
et seueritate sua exaspare
sententias. ut cū imu
mabilib possit uici
sētentijs. isti quidē de una
supare uideant. nisi n̄ li
ceat. disputatiōib; ad uicina
qq; scptuarū loca pge. sed se
mel uictū ē et semel exclusū ē.
qsi uictorie mācipatū. Kra
thon et zenophil iudices dix
erūt. Omis obiectio a uobis
sumit exordiū. Et obiectio cū
cōclusa fuerit et supata. obpo
sitorē suū uictū ostēdit. Ac
si cclusa nō fuerit. licebit ei
ad defēsionē suā multa mi
lia uboꝝ assumē. Ideo pal
pari deb; anq claudat obiec
tor. Nā si cclus fuerit. ubi ē
rat locū nō ht. Hac causa ini
cie a iudicio si exclusa fuerit.
et a sede sua iudicem pellit.

Ne ergo reum iudicē faciat
nō custodita iusticia. sētentiā
ad iudicādū dirige. q iure
laudāda collaudet. et iuste ui
tupāda uitupet. Vn̄ si nos i
iuste iudicam. nos uice et al
tero iudices iustos accipias.
aut si iudicē nō pote. iustū;
ut fiñ iusitatioē uitati pal
mā ccedas. Aunan dx. Que
causa fuit ut abrahā fidei
sue signū in ccūcisiōe acci
pet. Scs filueſt dx. Fide gi
git ut de dō itelligam qd ca
ra sit ei castitas. In ccūcisio
hic sumit exordiū. nō ut q
dā estimāt qd de his reb tāte
maiestati cura n̄ sit. uel ad
eā ptinē nō posse. Vn̄ am
monet pt hec ipe ds p pro
phetā dicēs. Circūcidite cor
da ura et n̄ corpora urā. Cor
dis eni castitatē inqsiuit.
qui idē iudei nō csiderātes
putauerūt qd ei ccūcisio
scitatē daret. cū nō de ccūci
siōe scitas. s; de scitate ccūcisio
oriat. Krathō dx. Hac ratio

gationem ad quam partem ac
tulerit uideo presens nosse de
beo. De deo enim agimus utrum
sit xpc deus debeat credi. Aunan
dixit. Cum ipse xps circumcisionem
ipsam nostre legis accepit. Cum
magister hominum hac usus sit.
quomodo isti circumcisionem non solum
odiunt, uerum etiam euacuare
contendunt. Siluester eps dixit. Me
minisse debes nos testimo
nium illud iam protulisse. quod iheremias
propham iusserit dicens. circum
cidite corda uestra non corpo
ra uestra. Quod dictum est non ut ferro
uulnus uellet infligere. sed uulnera
to cordi studeret habere medi
cinam. Aunan dixit. Ergo et
xps uester non debuit istam cir
cumcisionem accipere. sed solam que
cordis est acceptare. Nec enim cum
ipse quidem illam accepit. quare quod
ratione eiusdem discipulis eam ex
ercere prohibuit. Scs siluester dixit.
Iustum fuit ut tam diu circumci
sio carnis concurreret. quousque diu
xps nasceretur. qui promissus fuerat
abrahe. quod omnes gentes iusti

ficaret per fidem. non per circum
cisionem. Iuste ergo circumcisio im
pleta est per xpm. qui cordis circum
cisionem per baptismatis consecra
tionem exhibuit. Circumcisio
ergo cessauit impleta in xpo. et
initium accepit promissio que
remissionem peccatorum omnium donat.
quam nobis prima passio dni pro
curauit. Aunan dixit. Ergo
male fecit ut circumcisionem
xps acciperet. quam iam tempora a suo
esu excluserant. Scs siluester
dixit. Male faciunt qui illam circumci
sionem suscipiunt quam per se ipsum
xpc impleuit. quia abrahe
fuerat repromissum. Promissio ergo
impleta. circumcisionis finem et
initium baptismatis posuit.
Krathon dixit. Si promissum a deo
constat hoc quod in xpo completum
est. uidetur aunan euadendi sibi
aditum non patere. Unus contra isto a
moto accedat qui obiciat siquidem
obicienda sunt. ea scilicet ratione
quod interrogatione succisa. futurum
et enim responsum dum susceperit
sileat. Inhonestum est enim dato

responso. alia pro aliis quererent.
et sapiens responsum inlesatis
obiectionibus contrahere. Doech dixit.
Si ex semine david christus dei
factus est filius. et nascendo dei filius
factus est. quia sanctificatus natus est. bap
tizari non debuit. Hoc enim
nascendo habuit ut dei filius dicere
tur. necessarium illi non fuit ut hoc
quod iam nascendo extiterat. hoc
iterum singularetur per baptismum
obvenire. Sanctus silvester dixit. Sic
circumcisio finem in circumcisione christi
accepit. ita initium baptismatis
consecrationem per baptismum christi
suscepit. Non enim sanctificatio ab a
qua baptismatis est. sed ipse eam suo sancti
ficavit ingressu. Qui cum intinguitur ce
los ei aperire fecit. quos contra se aquam clau
sos habuerat. et sanctum spiritum de ce
lo venientem accipere praestitit. ut
per ipsum se lavaret anima a peccatis. sicut
per se lavantur corpora a sordibus. inqui
namentum. ut per ipsum discerent omnes
credentes baptismatis impositione
sanctum se spiritum accepturos. Zenophi
lus iudex dixit. Satis factum censeo
interrogationi tuae. quod si aliquid

minus dictum estimas querere. Chu
si sextus dixit. Deus cum perfectio est et
nullius eget. quid ergo ei opus fuit
ut nasceretur in christo. Sanctus silvester
dixit. Filius dei a patre est genitus ut
faceret ea quae non erant. id est celum et
terram et omnia quae in eis sunt. Secundum hoc
dicere. Chusi dixit. Ergo filius dei
fecit celum et terram. Silvester dixit. Quid
putas esse filium dei. Chusi dixit.
Tu debes dicere quem illum colis. Sanctus
silvester dixit. Filium dei verbum patris
legimus. credimus et probamus. Sed quia cum
didascalus iudeorum esses. nunc dis
cipulus christianorum incipis esse.
audi david dicentem. Verbo
domini celi firmati sunt. Et alius
propheta dicit. Verbum domini validum.
quis poterit comprehendere illud.
Cuius virtute terra fundata est. et ce
lum cum suis luminaribus solidatum
est. et aer in sinu suo diffusus est.
Chusi dixit. Verbum hoc qua ratione
filium dei asseras edicito. Sanctus sil
vester dixit. Filium se genuisse ver
bum ipse pater asserit dicens. Tecum
principium in die virtutis tuae in
splendoribus sanctorum ex utero ante lu

ceterum genui te. Tanta ergo
patris uirtus omnipotentis est. ut ser
mo qui ex ore eius exiit ad faci
enda omnia que sunt. hic eius filius
esse probari possit et credi. Thusi
dixit. Constat quod antequam haberet
filium. pater dici non potuit. Hic
ergo mutabilis quoniam inmutabilis dici po
test. cui hoc nomen accessit. Sanctus
siluester dixit. Nolo tam stulte
erres. ut deum putes ita genera
re sic homines generat. Nam semper deus pa
ter fuit. quia semper filius extitit cuius
pater est. Non ergo ex accidenti hoc
sortitus est nomen. Semper ergo pater et
uerbum habuit. et uirtutem et sapientiam.
quod semper in patre fuisse dubium esse
non potest. Thusi dixit. Quod unde
docere potes. Siluester dixit. In
corde patris uerbum hoc fuisse
semper ipse deus pater euidenter ex
pressit dicens. Eructauit cor me
um uerbum bonum. Item in libro sapientie
loquitur ipsa sapientia dicens. Ego ex
ore patris exiui. Ego feci ut o
riretur lux. Quando stabiliabantur
montes et formabantur terra et fun
dabantur flumina. et erumpebant

fontes aquarum. ego eram disponens
omnia. Cum ergo semper apud se habu
erit uerbum uirtutis. pater ubi non semper
haberet quod non habebat cum ista
omnia fierent. scilicet uirtutem operum ubi
suum semper ostenderet quod habebat. et
sic fit ut non dicatur mutatus deus
cui paternitatis nomen accesserit.
Hic enim semper fuit deus. ut semper esset
pater. quia sapientia et uirtus eius et uerbum eius
filius eius est. Cum ergo sine sapientia numquam
fuerit et sine uirtute. quomodo putas hoc
nomen deo ex tempore euenisse. cum
semper fuerit et sit pater. et semper fuit
filius cuius est pater. Beniamin dixit.
Nos de illo agimus qui natus est ty
berii cesaris temporibus; de quo euangelia
uestra dicunt. quod temptatus est a dia
bolo et traditus est a discipulo precio
tradicionis accepto. et tentus sit a tur
bis. et per blasphemus suis palmis
cesus in facie. et flagellis in corpore. et
spinis coronatus in capite. inter
homicidas fixus in cruce. et mortu
us et sepultus. Cuius monumentum
colitis et dicitis quod surrexit. Hunc
deum dicere uos que ratio faciat.
non possum approbare. Sanctus siluester

dixit. Excluso chusi cum q
in erat conflict⁹ ostensu͂ est illu͂ s
adee͂ potuisse. ideoq; nc ad si
gula q obiecisti ausculta. Cu͂ g
dicere͂ sep fuisse filiu͂ di. ipe͂
christi. nos de illo dicim⁹ qui
nup nat⁹ est. 7 noluisti dice qui
de ugine nat⁹ est. ne t obuiaret
pph'a tuus 7 dicet. hc ee͂ emma
nuel qd itptat nobiscu͂ ds.
Na ipe e de q om̄s pphe uide
ox pconati st. Deniq; de nati
uitate ei⁹ isaias clamat dicens.
Ecce ugo i utō concipiet 7 pariet
filiu͂. qui uocabit nom ei⁹ ema
nuel. Hic g nat⁹ est ex semine
dauid scdm carne͂. qa pdesti
nat⁹ est di fili⁹ in uirtute. Iure eni͂
iurauit ad dauid dns dicens.
de fructu uetis tui ponā super
sede tuā. Q necesse erat ut iu
ramētu͂ suu͂ impleret. 7 hc ee fili
um q an q mudus eet genue
rat. hc q ugo concepit 7 pepit cor
poraret. qui eet ideo pfect⁹ ds. ante
scla genit⁹ ex pat sine matr. 7 pfs
hō ex matr. cui n eet carnalis pat.
Dispsenu scl. uginis uiscā mu͂da

et itacta 7 immaculata igssus.
hoie tale fec ea concipe. q mu͂du
pditu͂ restauraret. 7 iste q e
ds di fili⁹ inuisibil' p ipm appa
reret. 7 eet it hoies ds p hoie.
Cui dix pat de cel. fili ms es tu.
ego hodie genui te. Aut si sep
tu i iuris codicib; n est recusare
stude. si u sc̄ptu est tuis poni scp
tis q mis asscioib; cede. Xenophi
lus dix. Si uri pphe st q h asse
ruit. n potestis apices ei⁹ sacros
cdtis recusare. Si u uri n st.
n argumētādo s; negādo ista q
obiecta st recusate. Aroel dixit.
Cu͂ beniamin de passioib; ei⁹ ob
iecit. uiuox hc de natiuitate
sola tetare. Xenophil' dix. Ana
tiuitate beiami suplit eloqui.
et ido de sola natiuitate respō
su est datu͂. Aut accipite aut ex
cusate. ut de ceteris sigillati pos
sit uob dare respōsu͂. Iubal dix.
Dicat siluest. utru͂ na ds con
iugio male dixerit. Siluest dix.
Ho coniugia dicim⁹ bndicta a dō.
Iubal dix. Q q re negatis de con
iugo natu͂ eu͂ q colitis. Siluester

dixit. Hoc non ideo dicimus virginis filium christum ut coniugium condempnemus sed causas virginis partus rationabiliter acceptamus. Iubal dixit. Quas causas virginis pietas ostendas ignoro. Istum hoc sentio quod in offuscandam coniugia laudem virginis suades. Silvester dixit. Non offuscatur sed ornatur hac assertione coniugium. quoniam haec virgo que christum peperit de coniugibus nata est. et ita sacrum corpus exhibuit. ut digna esset dei filium verbo carne sumpta concipere. qui perditum secum repararet. Thara dixit. Memor esse debes silvester quod dixerit de causis singulis nativitatis et passionis christi sum dare responsum. Silvester dixit. Ita plane faciam et omnia que circa eum gesta sunt utilitatis humane causa evidenter ostendam. Nam qui primi hominis humanam (?) formavit. virgo erat terra unde assumptus est. Sileon dixit. Novum genus assertionis audio terram virginem fuisse. que mulier possit fieri. Silvester dixit. Bene facitis unde nobis succedendo et concedendo quod nescitis discere. Terra enim virgo erat tota quia non sanguinem humanum biberat. nec mortuum in se susceperat nec sepulchrum.

Sileon dixit. Bene tamen probas terram, vel dici (virginem) debere vel credi. Silvester dixit. Si iterum (?) hanc auctoritatem requiris, non omnium est una sententia. ut virgo dicatur terra. que non habet mortuorum hominum sepulturam. Nam ut doceam terram esse virginem. eo tempore quo parricidium a fratre commissum est. cruorem fratris accepit et sepulture funeris os semel aperuit. Audi quod dicatur a deo huic qui fratrem occidit. Maledicta terra tuis (in operibus) que aperuit os suum et bibit sanguinem fratris tui. spinas et tribulos germinabit tibi. Et propheta alius dicit. Et corrupta est terra in sanguinibus et contaminata est in operibus eorum. Kratho dixit. Frustra terram fuisse virginem dubitas. cum et corrupta postea evidens ratio manifestat. Tamen (?) de ceteris que sunt explananda iudeis a christiano inquirat. si voluerit et auctoritas legis iudaice declarat. Dicit silvester dixit. Non constat de terra virgine hominem primum fuisse plasmatum. qui vitium universis (?) nascentibus tribuit. ideo oportuit ex intacta virgine nasci. qui vitium renascendi conferret.

et hostē q̄ p̄mū hoīnē uicerat
uicissꝫ· ac renascētib; sententiā
maledictiōis auferret. Nā sicut
nat᷒ ē ut renascerem̄· ita ē se tēp
tari pmisit· ut nos a tēptatio
nib; libaret. Sitiuit ut nos re
ficeret· sitiuit ut ariditati nr̄e
uitalia pocula ministraret. Li
gat᷒ ē ut absolueret· uēdit᷒ ē ut nos
redimeret. tēpt᷒ ē ut nos dimit
teret cultū demonū. illusus ē
ut nos ab illusione eriperet. Spi
neā in capite coronā accepit· ut
nos a maledictionib; spinarū
et tribulor̄ eriperet· et flores para
dysi quos pdiderat humana pre
sumptio redonaret· expoliatus
ē ut nuditatē p̄me p̄uarica
tionis nō ficor̄ foliis· s; pelliciis
tunicis· s; indumentis candidis
indulgētia tegeret· et sup niuē
dealbatos ac mūdos a pc̄cor̄
sordib; omēs credētes in se patri
suo filios adoptaret. Et quō
ligni concupiscētie noxa detine
bamur. ad id lignū crucis xp̄c
ascēdit· ut de pc̄ō dāpnaret
pc̄m in carne. id ē de ligno certi

lignū concupiscētie. Accepit etiā
fellis et aceti poculū. ut hoīnē
ad trā fluētē lac et mel introdu
ceret· et fōtē nob mellifluū api
ret. Accep in se maledictionē
nrām· ut sup nos bn̄dictionē
infunderet· et nrām a nob ma
ledictionē auferret. Suscep in se
mortalitatē nrām· et suā nob
uitā simul cū eternitate dona
uit. n̄ solū paradysū nob red
didit· q̄ humano generi p̄mi hoīs
psumptio clauserat· s; ipsā celor̄
ianuā oīb; credētib; patefecit. Sꝫ
ne tibi credētib; humana tantū
ratio patrinari uideat· absq; a
liquib; pigmētis uel herbis ac
medicaminib; ceco ē nato de
luto salutē sue reddidit uisui·
ut se ipm ostēderet q̄ p̄mum
hoīnē de luto tre plasmauerat.
Nato ceco uisū recreādo et mu
tādo reddidit· q̄ uisus fuerat
nō dedisse creādo. Leprosos mū
dauit· uerbo egris salutem pbuit.
Demonia ab obsessis corporibus
expulit· pedib; deambulauit
sup maria. imperauit uentis.

tempestates conpescuit. et uitam et
nam mortuis redonauit. et oris
sui impio sepultus. Hec dicente
papa siluestro uniuersi ipsi simul
cum regibus et iudicibus iustis lau
dibus inclamabant. agentes deo
gratias quia tantam rationem per os eius
auribus eorum dedisset. ut nulla
dubitatio hominibus omnibus de christi omni
potentia remaneret. Tunc indigna
tus zambri unus ex duodecim
uoce clara dixit. Miror uos pru
dentissimos uiros iudices in uerborum
ambagibus credere. et dei omnipotentiam
estimare ratione humana concludi.
Sed iam quia nondum locutus sum hec
aditum aperire. ut cessantibus uerbis
aliquid uirtute in dei nostri nomine
demonstremus. quod possit ratio hu
mana diuinis uirtutibus cedere.
et quis sit uerus deus ipsis indiciis
edoceri. Si enim iste hec dominum dicit quem
crucifixum non negat. cur ergo
hunc dominum deseram. qui incomprehensi
bilis et inenarrabilis et inestima
bilis approbatur. Nam ut sciatis
huius nominis uim non posse. exhi
beatur in modo ferocissimus
taurus. dicam nomen eius in aure
eius. et mox uidebitis intollerabi
lem esse potentiam nominis. ita ut
nec saxa uim nominis ferant. Cum
uellent taurum ferocem inquirere. ex
iuit trencius illustris. qui diceret
non longe a muro urbis habi
taurum in armento. quem uix pos
sit a uiris fortissimis centum
artari. Tunc siluester obsecrare
cepit augustum et omnes qui simul
aderant ut adduceretur. Quem
cum altercatio iussisset adduci in
palatium intrantibus et rede
untibus. siluester cum zambri hu
ius rei altercationem exercuit. ut ad
quos usus taurus ille ferocissimus
quereretur educeretur. At ubi zambri cum
esset maleficus dixit. Ita ad nomen
dei nostri. nulla uirtus sufficere preua
let. Nam priores nostri cum in sacri
ficio tauros offerrent feroces.
et hoc nomen dei magnum in aurem
tauri dum dicerent. statim mugi
tum gemitumque reddentes spiritum ex
alauit. Nulla autem uirtus
hoc audiens nomen uiuere potest.
Siluester dixit. Et quomodo hoc nomen

audiens didicisti? Zambri
dixit. Ergo putas quod audien
do hoc didici? quod nulla rati
one auditus humanus. uolucrum
pecudumque ualet sufferre. Silu
ester dixit. Uel domino augusto
insinua. quo ordine hoc no
men sum auditu didicisti. Zam
bri dixit. Non est tuum nosse tan
tum misterium. qui inimicus es
iudeorum. Dicit ei augustus. Ergo
hoc nomen dei legendo didicisti?
Zambri respondit. Non carta.
non membrana. non ligna. non lapi
des. hoc nomen possunt habere
scriptum. Statim enim et qui scri
bit moritur. et ubi scriptum fuerit
soluitur. Dicit ei augustus. Dic ergo
simpliciter quemadmodum hoc no
men didicisti. Zambri dixit.
Septem diebus ieiuniis uacaui.
post hec in conca argentea
noua in qua nullus usus exti
tit. missa aqua de fonte cum esset
plena benedicta est. post hec in ipsa
aqua digito fuit littere que nomen
dei erudierunt. tacentis animum.
Tunc ergo cum ab hora diei prima

usque ad uesperum scripsisse magis
uix potui illud eliminare in se
creto pectoris mei retinere. Quid
ergo opus uobis contentionibus fre
na laxare. et ire per campos ser
monum. et alia atque alia dicere et
audire. Cum hec et his similia
multa zambri repeteret. ecce tau
rus ferocissimus presentatur. qui
uix sicut dictum est a centum uiris
fortissimis. missis per cornua
funibus cana binis nouis a ca
pite et a tergo teneretur constrictus
Tunc zambri insultans siluestro
inquit. Hec uerba et argumenta
tua tuorumque sermonum finem inue
nient. Aut dic tu nomen dei tui
in aurem tauri et probaberis omni
potentem colere. aut ego dicam et
omnes nostre religioni concordent.
Tunc conturbati sunt omnes pene fi
deles nostre fautores. Sed sanctus siluester
stabat intrepidus et letus di
cens. Maiora carmina demo
num. maioribus diuinis auxili
is superantur. Attamen inuia erat
credentium. et necesse erat ut
tenuem fidem tempestas temptatio

num urget. Consenserunt tamen
simul omnes ut diceret hoc no
men in aure tauri, ut hoc
quod zambri promiserat probaretur.
At ubi abiit zambri et dicto in
aure tauri nescio quod nomine
statim mugitum dedit,
et violentissime eiectis oculis
exspiravit. Tunc omnes iudei in
insultationem surrexerunt sil
vestri, ita ut pars aliqua illum
etiam verborum argueret. Et fuit ista
tumultuatio per duarum ferme
horarum spatia. Tunc rogat augus
tum silvester ut ipso imperaret
silentium. Quo cum fuisset factum,
accedens in eminentiori loco sanctus
silvester dixit: Audite principes
et intelligite potentes, et cognos
cat ipsius omnis romanus ratione
veritatis christi, per quam vobis os
tendere possim non dei nomen
in huius tauri aure esse nomina
tum, sed pessimi demonis
nomen hunc dixisse mani
festabo. Nam deus quem ego pre
dico non solum viventes mor
tificat, sed et mortuos vivifi
cat. Occidere autem viventem et
mortuum vivificare non posse,
et serpentes possunt facere et leo
nes et ursi et latrones. Et licet
virtus sit repente per appella
tionem nominis taurum emori
potuisse, tamen si non vult
ut credamus hoc nomen de
monis alicuius fuisse, dicat
mortuo illud nomen et susci
tet eum. Quod si occidere potest
et vivificare non potest, constat
eum nomen demonis nomina
sse qui viventem occidere potest,
mortuum suscitare non potest.
Tunc zenophilus et kraton iu
dices simul cum regibus urge
bant zambri ut suscitaret
taurum quem ad nominis invocatio
nem occiderat. Cumque diu he
sitaret et se diceret illum penitus
suscitare non posse, dicunt ei:
Constat te secundum testimonium
silvestri demonis invocasse
nomen quod ad occidendum preva
luit, ad suscitandum vero pre
valere non posse. Ad hec zambri
dicebat: divine virtuti nomi

tanti ponderis esse: ut penitus
fieri non possit. Cui sanctus Silue-
ster insistens aiebat dicens. Nos
dominum ihesum ante horam memo-
rauimus hunc probatum dei filium.
mentibus hominum claruisse.
quia infirmantibus salutem ce-
cis lumen et mortuis uitam con-
tulisse. Tu istum quem uis esse.
cuius nominis inuocatio uiuentem
mortificare potuit: mortuum
suscitare non potest? Zambri
dixit. Ignoras decem plagas is
egyptum ad inuocationem eius ce-
sam nominis: et omnia primicia
egypti ab homine usque ad pecus
subito mortua? Siluester
dixit. Ignoras hunc dominum qui per-
cussit egyptum cum primiciis
eorum dixisse: ego occidam et ego
uiuere faciam percutiam et ego sa-
nabo. Si ergo ipsum inuocasti
ut occideret: inuoca nunc ut
suscitet. ut possimus hec omnes
dicere dominum qui et mortificare et
uiuificare probatur. Hic ergo in
libro primo regnorum dicitur.
dominus mortificat et uiuificat.

deducit ad inferos et reducit.
Xenophilus et krathon iudi-
ces dixerunt. Constat superatum
zambri. si non potuerit per
inuocationem huius nominis susci-
tare mortuum: cuius nomine uiuen-
tem occidit. Zambri dixit. Sus-
citet hic siluester inuocato illo
galileo ihesu nazareno. ut asser-
tionem deitatis eius et iam nos reci-
pere ualeamus. Sanctus siluester dixit.
Tandem aliquando sanum sermo-
nem locutus es zambri. Unde
uos date operam iudices qui
cuncta iustissime modera-
mini et interrogate ceteros iude-
os qui nobiscum inire conflic-
tum: si huic sententie prebeant
sui cordis assensum. ut cunctis
pateat suscitato hoc tauro.
nichil dubii de ihesu nomi-
ne remansisse. Xenophilus et
krathon dixerunt. Singillatim
dicant iudaice assertionis
auctores. utrum nam gratum
ferant hoc quod ultima inuenit
post omnium contentionem senten-
tia. Abiathar dixit. Consensit

noster presto erit. si auditu
probauerimus istum in ihesu nomine
resurrexisse. Ionas dixit. Nunc
quid super istum taurum dixerit
siluester audiamus. ut possimus
nosse. quid illi qui crucifixus est
inuocauit nomen. Godolias dixit.
Si illum quem parentes nostri reum
mortis inclamauerunt. inuo
cauerit et surrexerit hic taurus
diuino nomine interfectus. sine du
bio manus dabo assertionibus
siluestri. Aunan dixit. Sicut non
potest fides nostra a recto tenore
deuiare. sic nec iste taurus po
terit surgere. Tamen quia in eo con
clusa est sententia. ut si in nomine
ihesu crucifixi surrexerit tri
buam assensum. et me quamquam contra
dictor existam. Doech dixit. O miror
homines prudentes ad tantam insi
pientiam deuolutos. ut credant
hunc taurum diuino nomine mor
tuum aliquatenus posse suscitari.
Hic si etiam sic iacens mouere se
poterit in ihesu nomine. omnem am
biguitatem abiciam. et hoc quod sil
uester predicat credam. Chusi dixit.

Securum me spondeo creditu
rum: quia noui taurum ad inuo
cationem nominis ihesu suscitari non
posse. Beniamin dixit. Numquid ri
sum faciemus mentibus expectan
tium qui uident taurum oculis egres
sis de loco suo iacentem totum
tumidum mortuum. ut hunc cre
damus ad inuocationem nominis
crucifixi posse surgere. Tamen
quia hoc iudicibus placet. si fac
tum fuerit. prebebo consensum.
Aroel dixit. Prosecuto beniamin
quasi meo ore sit dicta dico et
ego. suscitato hoc tauro me
consentaneum christiano nomini, ac defen
sorem polliceor. Iubal dixit. Pol
liceor me a iudaismo recedere.
si siluester istum taurum uel uno
die uiuere poterit facere. Thara
dixit. Sicut magna dementia est
istum taurum suscitari posse.
sic magne impericie ut pro
mittam me a lege mea discedere.
Et quia utrumque fieri non potest. se
curus polliceor quod suscitato tau
ro a siluestro christianus efficiar.
Sileon dixit. Quantumcumque

promissio nr̄a gestis teneat'
ascripta. nec tauru᷑ resurgen
tem nec me credentē ostendā.
tamē ne uideam̄ suscitare uo
lentē. siluestru᷑ impedire. omīs
pfitem̄ nos xp̄ianos fieri. Sib;
inuocato xp̄i sui noīe istum
suscitauit tauru᷑. Zenophi
lus ⁊ krathon iudices dati dix
erunt. Omnīu iudeoꝝ sententia
q̄ ad cōuincendū siluestrū
acten' traxere cōflictū. in ea
diffinicione puenit. ut si a
siluestro inuocato noīe ihu
hic surrexit taur'. siluestri
dese sio uictorie sortiatur ef
fectū. ⁊ se a iudaismo illico au
ferant hij quoꝝ pfessione ge
stis tenent ascripte. Tunc scs
siluest imperato silētio dixit.
Audite fratres ⁊ filij. q̄b; ds
tribuit itellectū. De bub' dō
curā nō eē pcerto didicim'.
S; q̄a tēp' exigit ut dignet'
salutis omniū causa huius
rei curā habē ppiti'. Sequest
trēt se ab īfidelib; fideles. et
creduli ab īcredulis. ⁊ nos

omnes qui credim' xp̄o unu
na parte stantes. flectemus
genua dn̄o omīs unanimiter
postulātes. ut dignet' nr̄is pe
ticionib; annuere. ⁊ dn̄m nr̄m
ihm xp̄m suū esse filiū de
mōstrare. Ad hāc uocē segre
gati sunt omīs creduli ab īcre
dulis. ⁊ facta ē oratio p unā
pene horā. ita ut nō eēt int'
eos q̄ non flens dnm̄ exoraret.
Ridentib; autē int' se iudeis
et insultantib; nr̄is ac dicen
tib;. modo apparebit xp̄e ur̄.
expandit man' suas scs silue
ster ad dn̄m ⁊ dix. Ds abrahā.
ds ysaac. ds iacob. q̄ in trina
inuocatione in his trib; pat
archis ideo te īuocare uoluisti.
ut manifestaret' nobis p dn̄m
nr̄m ihm xp̄m. q̄d in trinita
te pat cū filio ⁊ spū scō unus
sis ds. uer' pat. ūbū filiū habēs
ex te genitū. uerū spm̄ scm̄
ex te pcedentē. una deitas in
trinitate. uera ūitas in uni
tate subsistēs. in chil minus
uni. nichil mai' alteri' esse ū

idem quod semp̱ es d(eu)s. qui
mundū ex nichilo fecisti p̱
uerbū tuū id ē p̱ filiū tuum.
q̇ dignat(us) est formā nr̄e seru
itutis arripere. ⁊ hoīne p̱fec
tum. d(eu)s p̱fect(us) assume. ut in
uno d(eu)s ⁊ homo. hoīb(us) credē
tibus subueniret. q̇ uirgi
neo partu edit(us). stelle īditio
demonstrat(us) magis ⁊ pasto
rib(us). in p̄sepio posit(us). rex ce
lestis humilis in t̉ris ostens(us).
ut omīa p̱p̱t(er) nos tēptationū
genera sup̱aret. ut nos a tēp
tationib(us) demonū eriperet.
⁊ gratie paradysi reuocaret.
ac suscipiēs peccata mundi
crucis patibulū sustineret.
atq(ue) ideo filius hoīs factus. ut
de filijs hoīnū dei filios fa
ceret. ⁊ uite facēt eterne cō
sortes. te itaq(ue) inuoco ih(esu)m
nazarenū crucifixū mag
ne resurrectionis auctorē.
q̇ ideo mori uoluisti. ut mor
tis captiuares imperiū. et
uite eterne aditū resurgēs
a mortuis aperires. te inuoco

sup̱ taurū istū ut qui ī no
mine satane expirauit. in
tuo s(an)c(t)o noīe cum omni man
suetudine surgat. ac mā̄suet(us)
q(ua)si agn(us) ad gregē suū cū omī
lenitate p̱ueniat. atq(ue) ad in
diciū uirtutis tue. multor(um)
ei annor(um) uitā attribuas. ut
cognoscāt om̄s p̄sentes hi q(ui)a
tu es uerus fili(us) dei q̇ in hūc mū
dum uenisti. ¶ Hec dicens
inclinauit se ad aurē tauri
in q(ua) nomine diaboli infudāt
zambri ⁊ dix(it). In nomine male
dictionis ⁊ mortis. sic intras
ti in aurē istius tauri. ita e
gredē iussu dn̄i nr̄i ih(es)u xp̄i
nazareni crucifixi. in cuius
noīe dicit(ur) tibi taure exurge.
Et cū hoc dixisset recuperato
flatu taur(us) surrexit. cū omī
mansuetudine. cui uincula
manu sua s(an)c(tu)s siluest(er) soluit
dicēs. Vade cū omni man
suetudine ad armentū tuū.
Cūq(ue) abisset humilis. omīs
p̱p̱ls simul cū rege ⁊ regina
⁊ iudicib(us) ⁊ iudeis. una uoce

per trium horarum spatia clama
uerunt dicentes. Verus deus et uerus
dei filius dominus ihesus xpistus. Ea die
amplius quam tria milia iudeorum
crediderunt et conuersi sunt ad
fidem xpisti. Ipsa autem helena
augusta cum omnibus filiis et
filiabus suis credidit xpisto.
Omnesque simul cubiculo serui
entes crediderunt. Sed et ipsi
iudices zenophilus et krato.
omnesque amici iudicum credi
derunt gratias agentes deo quia
per siluestrum papam ab errore
liberati. salutis sue uiam absque
dubitatione inuenire meru
erunt et omnes sanctum dei antistitem
unanimiter excolebant. Hec so
lum in urbe roma. sed in to
to orbe romano. fides catho
lica per assertionem fidei eius et
operum et uirtutem celestem ac
perpetuam obtinuit palmam.
Transactis itaque aliquantis di
ebus. pontifices uniuersi templorum
huiusmodi suggestionem au
gusto costantino fecisse dicun
tur. Sacratissime imperator

et semper auguste postquam semper
ur romanis a draconis peri
clitatur flatu. Solebant enim uir
gines sacre in templo ueste
omni kalendarum die ad eum
descendere. cibosque ei singulares
ministrare. Ex quo autem pi
etas uestra legem xpistianam accepit.
huic nichil infertur. ideoque in
dignatus cotidie flatu suo po
pulum necat. Et ideo deprecamur
ut solitos cibos maiestati
eius iubeas exhiberi. quo possit
tue pietatis ciuitas romana
de salute suorum omnium ciuium
gratulari. Tunc imperator consulu
it sanctum siluestrum interrogans
si oporteret annui pontificibus
et ex more solito escam dari
draconi. Cui sanctus siluester dixit.
Si quis militum tuorum ad inimici
tui tiranni uoluntatem legem aliquam fieri
contra iura tua permitteret?
numquid nam simulatio hec
laudanda esset. quia ipse quidem facit.
facere autem alterum non prohibet.
at quid de hoc iudicabis?
Respondens autem imperator

ait. Aut gladio aut incen
dio interibit. Dixit ei sanctus silues
ter. Hanc penam apud regem
celestem incurrit qui permittit
contra dei uoluntatem inimi
ci eius uoluntatem impleri. Cal
phurnius autem urbis prefec
tus cum simul esset cum prin
cipe quando hec sanctus siluester
dicebat cum esset gentilis dixit.
Per clementiam uestram sacra
tissime imperator quoniam
per singulos dies moriuntur
amplius quam trecenti homines pro
miscui sexus et etatis et non
est aliud remedium generis nisi
hoc ut placetur. Si tamen semel
ira a contemptu nostro ualeat
aliquatenus amplificatis mune
ribus conplacari. Respondit sanctus
siluester. Ostende michi ex his
qui moriuntur uel unum qualem
cumque christianum ultimum.
Calphurnius dixit. Ergo si christi
anos non inuadit. descende
ad illum tu et fac uel uno die
illum requiescere et ab interfectione
humana cessare. Dixit ei

sanctus siluester. Ergo nichil
nouum fecit draco qui homines
interfecit. Hoc ut dicis ipse
placabatur ut minus lederet non
ut lederetur. Ego autem dico
illum in nomine dei mei ihesu christi
ab omni lesione cessare.
Dixit ei calphurnius. Fac ut
uel uno die a lesione ho
minum cesset et credemus christo
quem tu predicas. Sanctus siluester
constanter agens dixit. Au
di me clementissime princeps.
Iube presentes esse uniuer
sos pontifices crastino cum
prefecto calphurnio. ut
quod hic solus pollicetur.
simul quoque etiam illi pro
mittant. Cumque alia die ad
essent omnes pontifices cum
calphurnio. permiserunt
in conspectu augusti se om
nes christo credituros. si sanctus
siluester egisset ut uel uno
mense in toto anno dra
co ab hominum lesione cessaret;
Tunc sanctus siluester abiit ad
apostolum petrum cum duobus

presbiteris suis eunustomio
et constantio: et biduanum ie
iunium conples in oratione.
uidit tercia nocte apostolum pe
trum talia sibi monita p
ferentem. Cum his cum quibus ie
iunasti et orasti tantum des
cende: solo xpisti sacramento
refectus. Descende ne time
as: accede descende ad dra
conem in quo habitat sata
nas: et dices. Ihesus christus natus
est ex Maria uirgine cru
cifixus est et sepultus resur
rexit. et ascendens sedet ad
dexteram patris. hic uenturus
est iudicare uiuos et mor
tuos. Expecta eum fixus in
isto loco: dum ueniat. Et cum
hoc dixeris liga os eius de li
no canabino torto tripli
ci quod tecum portabis: et
super ceram pones: et signabis
anulo ferreo: quod signum cru
cis habebit exsculptum: et
ascendens uenies ad me
et apta confessione mea. in
uenies panem a me tibi pre

paratum. De ipso te refici
es: et per eum omne uenenum
abicies: et saluum te xpisti
no principi. et populo pre
sentabis. Igitur discedente
siluestro. omnes xpistiani per
omnes ecclesias fletibus
incumbebant petentes de
celo auxilium. Pontifices
uero templorum: miserunt
cum eo magos dicentes.
Isti alonge sequantur porfi
rius et torquatus. ut annun
tient nobis te peruenisse ad
draconem. Orans autem des
cendebat sanctus siluester. cum
memoratis presbiteris eu
nustomio et constantio per
gradus centum quinquagin
ta. Porfirius autem et torqua
tus sacrificantes demonibus:
descendebant post eos. At
ubi peruenerunt ad statum
draconis: conprehendit
porfirium et torquatum
angustia: et ceciderunt.
Sanctus autem siluester cum pres
biteris suis uitauit ad

draconem et dixit ei omnia
que supra scripta sunt. et liga
uit os eius et signauit cera.
Egrediens autem clausit ia
nuas eras. et dixit. In nomi
ne domini nostri ihesu christi non a
perias draco istas ianuas:
donec ueniat dominus noster ihesus
christus iudicare seculum per ignem.
Remeans autem ad porfirium
et torquatum sanctus siluester
inuenit eos uolutantes in
terra pre nimia angustia. Et
facta oratione leuauit eos.
et secum reduxit. Qui mox
ut ascenderunt sani. cursu
rapidissimo pergentes detu
lerunt codices maleficiorum
suorum eosque proicientes ad pe
des sancti siluestri. coram omni
populo cunctisque pontificibus
ibi positis. incendio eos con
sumpserunt. dicentes. Sic in
cendantur. et sic ardeant. qui
non credunt christo quem sanctus
siluester predicat. Sic factum
est ut populus romanus a du
plice morte liberatur. id est

a cultura draconis. et a uene
no eius. ipso anno baptizaren
tur ad uiginti milia uirorum.
et nullus penitus draconis sta
tus apparuit ex illa die et
deinceps. Constantinus autem
imperator. ipsa die hanc le
gem dedit. per omnes amplis
simas ciuitates. Titulus con
stantini augusti omni orbi
romano. Cunctis urbium
ciuibus salus. Est ad cultu
ram summi dei adortatio.
multumque etiam non paruo
animi mei dolore errorem
nostre prauitatis admiror.
presertim cum uideamur
homines etatis temporalis. con
dicione mortales. quique in
uite incrementa facile con
surgimus. et ita finem nostrum
in totum minime prouidemus.
Neque uerum dominum aut iuis
to timore reueremur. aut
debita religione percolimus.
non solum pec catorum secre
ta cernentem. sed etiam pre
uidentem omnium actuum

testem. Omnes habentes sen
sum cognoscimus omnium con
ditorem: qui omnibus nobis
spiritum uite dulcissime inse
ruit. quem uniuersa etas
ueneretur. Ipse deus unus est.
et solus sine ullius consortio
potestatis: qui totius mundi
gubernat imperium super
omnem magnitudinem. quam
nulla possit estimatio com
prehendere inuisibilis. et
nullis conspectibus patet. Igi
tur conuenit nos maligne
cogitationis uirus respu
endo ueram atque perpetuam
eius laudem et gloriam casta uo
ce celebrare. derelinquen
tes tenebrosi itineris ceci
tatem. Oportet enim nos salu
bri gaudio per planum iter
ac lucidum incedere. ac tan
dem ab errore dissidentes.
dirigamus ordinem uiuacissi
mum nostre mentis ad ea que
sunt meliora et utiliora.
presertim cum his cursus sit
illustrior atque preclarior.

quem tanta diuinitas mon
strat: quod illi qui caliginem infer
re cuncto generi humano in
tuntur. ut a uerbo dei animum
tollant. Indefesso ergo cur
su legem dei quam tribuit te
neamus. Summus enim deus est
qui pluit terre. tremoresque
mouere facit. fulgura coruscis
minantibus uibrat nubibus:
et pruinis humanos artus
et glaciali rigore constringit.
et cetera omnia singillatim
enumerare longum est. Difficile
enim est estimare que tanta
potestas eius ualeat tam mul
ta facere. cui uniuersa succum
bunt. apud cuius clementiam
uita perpetua et lux est. cui
soli oportet nos colla sub
mittere. Relictis ergo om
nibus que uite nostre cursum
impediunt. et innocentem er
rorem praue estimationis
in cursum induxerunt: quem
poculum quod deus est hauria
mus. qui uoluntatem conser
uande pietatis. atque huma

nitatis nobis ratione insu
dit. Abiciendus est igitur
error. et ad id propositum re
currendum. quod nos possit
ad eterne lucis perducere clari
tatem. usque adeo ad ipsum con
sultum animi a nobis efficitur.
Nam qui solum dominum pia mente
uenerantur. eternam uitam
ac perpetuam sortiuntur. et dul
cedine celestis alimonie per
fru entur. quam in usu eorum
stillantes celi. regem eternum
qui in eis regnat ostendunt.
Hec igitur ego constantinus au
gustus religioso mentis affec
tu. cunctis hominibus sci sermo
nis conscriptione credidi
declaranda. ut qui pater patrie
diuinitus tuendo rem pub
licam merui nuncupari.
ipse quoque diuine pietatis
debitum cultum hominum
uidear religiosa mente
efficere. Intendam itaque ad u
nicam omnipotentis dei gloriam.
exemplum ueneracionis
mee. quam piam atque terribi

lem per totum orbem sapien
tiam imperii fama nobili
tat. Exorem igitur immorta
lem dominum. in et omnibus impe
rantem. Hac enim ratione bel
la intentionesque ab hominibus
sedabuntur. nec amplius quis
gladius dimicabit. aut fa
mis necessitatem sustinebit.
Deus enim summus pius ac reli
giosissimus meritis prouoca
tus. dabit nobis mitis propi
tiatus que per omne tempus eternis
pacis perpetue tranquillita
tem. et inestimabilem afflu
entiam gaudiorum. Post hec
constantinus augustus ha
buit bellum scitarum. et uic
toria celebrata. cum esset in
ciuitate que byzantium
uocabatur. uidit per somnium
magnificum dormiens. in quo
oblata ei fuerat mulier a
nicula iam mortua. et dice
bat ei sanctus siluester episcopus. Fac
orationem. et suscitabis eam.
Orante autem constantino
imperatore. illa anicula fuit

rexit. et facta est iuuencu
la pulcherrima. et placu
it oculis constantini casta
contemplatione. et induit
eam clamide sua. et diade
ma suum quod optimum ha
bebat posuit super caput eius.
dictum quoque est ei. hec tua erit.
non mouetur nisi in fine
mundi. Euigilans autem
narrauit uniuersis amicis
suis uisionem. et omnia que
excogitabat non erant ac
cepta in auribus suis. Tunc
posuit se constantinus in o
ratione et ieiunio. dicens ad
deum. Non cessabo ieiu
nare et orare te christe fili dei.
donec uisionem quam mi
chi per famulum tuum siluest
trum ostendisti aperias.
Septimo autem die ieiunii
sui eadem ei iterum in uisio
ne sanctus siluester dicens. Anus
decrepita hec est ciuitas
in qua tu consistis nomine
bizantium. cuius et muri per
uetustate nimia consumpti
sunt. et pene omnia menia
corruerunt. Ascende itaque
illum equum tuum in quo bap
tizatus in albis sedisti in urbe
roma. et apostolorum et martyrum
limina circuisti. christi ex
auro et gemmis picturam
hoc labarum tenens in dex
tera tua. dimitte frenum
equi. et quocumque duxerit
angelus domini illuc eat. Tu
autem fixam cuspidem la
bari in terra sic trahe. ut se
mitam faciat tractus suus. et
per semitam construi facias
muros. et hanc ueteranam
ciuitatem et pene mortuam
in iuuenculam suscitabis.
ita ut reginam facias urbium.
Erit enim in ea nomen domini
nostri ihesu christi magnificum. et
erunt in ea templa dei ad ho
norem omnium sanctorum instructa.
et filii tui post te. et filii fi
liorum tuorum regnabunt in ea.
Euigilans autem constanti
nus imperator statim ad ec
clesiam pergit. indicatque episcopo

ciuitatis uiro sco silentio somnium quod prius uiderat q; secreto. offert quoq; deo mu nera & communicans sacra mento dominico. ascendit e quum & prerexit quo eum duxit angelus domini. ac p. semita labari fundamenta ierecerunt. & appellata e con stantinopolis idest consta tini ciuitas usq; in hodi ernum diem. ~~Explicit vita sci siluestri pape.~~

In nomine sce & indiuidue trinitatis incipit prolog iohis diaconi. ad io hanne reuerentissimum sce aplice se dis pontifice. de institutione. uita. doctrina. siue miraclis beati Gre gorii romani pontificis.

Suscipe romuleos pastor uenande triumphos.
Gregorii sancti suscipe gesta tui.
Qui nituit factis. uerbis scriptisq; beatis.
Ut iubar auricomi solis in orbe cluit
Forma decus speculum. & sit uita uia. p eum.
Si cupis eternum ferre sacerdotium.
Nam qui non huius sequitur uestigia presul.
Ante deum presul non erit. immo pecus.
Hunc psalmista canit homine similare caballis.
Ignarum stultis qui sub honore perit.
Nocturnum dedimus scolo. cantumq; diurni.
Carminibus clarum conciuimus q; uirum.
Redde uicem scriptori. sua iam scola. comata. puncto.
Ne tua mendosum pagina seruet opus.
Dissimili cunctis uox. uultus uita uoluntas.

Ludere me libuit uariabili ordine campi.
Postquam prosa fugit. musa iocosa redit.
Hec inter tu tibiis doctor preciose Gregori
Qui bona das famulis. sed mala nulla tuis.
Vestitus cepi. nudus tua munia dixi.
Indue me factis. uelleribusq; tuis.
Et quia mortalis desunt commercia carnis
Da michi sub pedibus posse iacere tuis.

Incipit prolog in uitam sci gregorii pp.

BEATISSIMO AC FELICISSIMO DOMINO iohanni. sce catholice et apostoli ce romane ecclesie presuli. iohannes ultimus leuitarum. Nup ad uigi lias beati GREGORII romani pon tificis. anglorum gentis apostoli. lectio ne de paulino ciuitatis nolane presule consuetudinaliter personante. iussus es a uenerabilibus epis. di uino quodam instinctu commot